ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslihan DEMİRBUĞA

KAHRAMANMARAŞ İLİ BÜYÜK ÇAMURLU KÖYÜ'NDEKİ ÇERKEZ KONUTLARININ MEKÂNSAL ANALİZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

ADANA, 2010

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAHRAMANMARAŞ İLİ BÜYÜK ÇAMURLU KÖYÜ'NDEKİ ÇERKEZ KONUTLARININ MEKÂNSAL ANALİZİ

Neslihan DEMİRBUĞA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

Bu Tez 24/05/2010 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oybirliği/~~Oyçokluğu~~ ile Kabul Edilmiştir.

…….	…….	…….
Yrd. Doç. Dr. Duygu S. ÖKESLİ	Yrd. Doç. Dr. Onur ERMAN	Yrd. Doç. Dr. İpek DURUKAN
DANIŞMAN	ÜYE	ÜYE

Bu Tez Enstitümüz Mimarlık Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

Kod No:

Prof. Dr. İlhami YEĞİNGİL
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ İLİ BÜYÜKÇAMURLU KÖYÜ'NDEKİ ÇERKEZ KONUTLARININ MEKANSAL ANALİZİ

Neslihan DEMİRBUĞA

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

Danışman :Yrd. Doç. Dr. Duygu Saban ÖKESLİ
Yıl: 2010, Sayfa: 101
Jüri :Yrd. Doç. Dr. Duygu Saban ÖKESLİ
:Yrd. Doç. Dr. Onur ERMAN
:Yrd. Doç. Dr. İpek DURUKAN

Büyük Çamurlu Köyü geleneksel konutları ile ilgili yapılan bu araştırma, Anadolu'daki kültürel zenginliğin bir parçası olarak, yok olmak üzere olan geleneksel Çerkez evlerini kayıt altına almayı amaçlamaktadır. Bu amaçla Çerkez halkları ile ilgili genel bilgiler, kırsal mimarlık konusunda yapılmış önceki çalışmalar ve bu çalışmada kullanılan materyal ve metod ilk üç bölümde ele alınmıştır. Dördüncü bölümde, Kuzey Kafkasya Bölgesi ve bu bölgede yaşayan halkların kültürel yapısı ile Çerkezlerin Osmanlı topraklarına göçü ve bu topraklardaki yerleşimlerine dair tarihi süreç hakkında bilgi verilmiştir. Beşinci bölümde, çalışma alanı olarak seçilen Büyük Çamurlu Köyü'nün konumuyla ilgili genel bilgiler verilmiş, geleneksel Çerkez konutlarının biçimleri, konut çevresindeki yardımcı binalar, konutlarda kullanılan malzeme türleri ve yapım teknikleri fotoğraflar ve çizimlerle tanıtılmış, incelenen konutlar üzerinden plan ve cephe tipolojileri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çerkez Konutları, Büyük Çamurlu Köyü, Kırsal Mimarlık

ABSTRACT

MSc THESIS

SPATIAL ANALYSIS OF CIRCASSIAN HOUSES IN BUYUK CAMURLU VILLAGE IN KAHRAMANMARAS

Neslihan DEMİRBUĞA

ÇUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

Supervisor :Asst. Prof. Dr. Duygu SABAN ÖKESLİ
Year: 2010, Pages: 101
Jury :Asst. Prof. Dr. Duygu SABAN ÖKESLİ
:Asst. Prof. Dr. Onur ERMAN
:Asst. Prof. Dr. İpek DURUKAN

This research inventigating the traditional dwellings of Büyük Çamurlu Village aims to register traditional Circassian houses which constitute an important variety of cultural heritage in Anatolia. Aiming this previous research about rural architecture, materials and methods used in them, and general information about Circassian society are explored in the first three parts. In the fourth part, North Caucasia Region and cultural structure of people living in that area, migration of Circassians to Ottomon land, and historical process of settlement on those lands are explained. In the fifth part, the general information about the location of Büyük Çamurlu village which is selected as the study area is given, forms of traditional Circassian houses, contributive buildings around the houses, types of materials used in the houses and construction technics are introduced using photographs and illustrations. Furthermore plan and front elevation typlogies are tried to be constituted upon examined houses.

Key Words: Circassian Houses, Büyük Çamurlu Village, Vernacular Architecture

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimimden itibaren desteğini esirgemeyen ve tez çalışmamın bu aşamaya gelmesinde büyük emeği olan danışman hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Duygu SABAN ÖKESLİ'ye, Büyük Çamurlu Köyü'nde yaptığım çalışmalar ve araştırmalara büyük yardımı olan köy sakini arkadaşlarım ile büyüklerime ve hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER **SAYFA**

ÖZ I
ABSTRACT II
TEŞEKKÜR III
İÇİNDEKİLER IV
ÇİZELGELER DİZİNİ VI
ŞEKİLLER DİZİNİ VII
1. GİRİŞ 1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 3
3. MATERYAL VE METOD 5
4. KUZEY KAFKASYA 7
4.1. Kuzey Kafkasya Bölgesi 7
4.2. Nüfus 8
4.3. Dil Toplulukları 9
4.4. Çerkezler Kimlerdir? 9
4.5. Çerkez Kültürü 11
4.6. 1864 Büyük Çerkez Sürgünü 13
4.7. Çerkezlerin Sürgünden Sonraki Yerleşimleri 14
4.8. Türkiye' de Çerkez Yerleşimleri 15
4.9. Kahramanmaraş'taki Çerkez Köyleri 15
4.10. Çalışma Alanı Seçimi: Büyük Çamurlu Köyü Örneği 16
5. BÜYÜKÇAMURLU KÖYÜ ÇERKEZ KONUTLARI 19
5.1. Büyük Çamurlu Yerleşim Planı 19
5.2. Genel Özellikler 21
5.2.1. Bina Sokak İlişkisi 21
5.2.2. Yönlenme 22
5.2.3. Biçimlenme 22
5.3. Çerkez Konutlarının Niteliği 24
5.3.1. Biçim 24
5.3.2. Plan Şeması 28
5.3.3. Yapı Elemanları 33

5.3.3.1. Mutfak ve Ocak....33
5.3.3.2. Wozeş (Samanlık)....34
5.3.3.3. Merdiven....39
5.3.3.4. Balkon....40
5.3.3.5. Çatı....41
5.3.3.6. Kapı ve Pencere....42
5.3.4. Malzeme ve Yapım Tekniği....45
5.3.4.1. Temel....47
5.3.4.2. Duvar....49
5.3.4.3. Sıva....54
5.3.4.4. Tavan ve Döşeme....55
6. SONUÇ....57
6.1. Büyük Çamurlu'daki Çerkez Konutlarının Özellikleri....57
6.2. Çerkez Kültürünün Konut Tasarımına Etkisi....58
6.3. Büyük Çamurlu'daki Konutların Diğer Çerkez Yerleşmelerindeki Konutlar ile Ortak Özellikleri....59
6.4. Anadolu Konut Kültürü ve Çerkez Konutları....60
KAYNAKLAR....61
ÖZGEÇMİŞ....63
EKLER....65
EK 1. Seçilen 25 Konutun Künyesi....66
EK 2. Büyük Çamurlu Köyü'nden Manzaralar....91
EK 3. Merdiven Örnekleri....92
EK 4. Korkuluk Örnekleri....93
EK 5. Kapı Örnekleri....96
EK 6. Pencere Örnekleri....99
EK 7. Duvar Detayları....101

ÇİZELGELER DİZİNİ **SAYFA**

Çizelge 4.1. Kahramanmaraş İline Bağlı Çerkez Köyleri ve Köy Halkının Ait Olduğu Çerkez Boyları 16
Çizelge 5.1. Cephe Tipolojisi 27
Çizelge 5.2. Plan Tipolojisi 29

ŞEKİLLER DİZİNİ **SAYFA**

Şekil 4.1. Kafkasya Haritası 8
Şekil 4.2. Büyük Çamurlu Köyü Genel Görünümü 17
Şekil 5.1. Büyük Çamurlu Köyü Yerleşim Planı 20
Şekil 5.2. Büyük Çamurlu Köyü'nden Görünüm 22
Şekil 5.3.Ekmek Fırını(heku). 23
Şekil 5.4. Bitişik Nizamlı Sokak Silüeti 25
Şekil 5.5. Konutta Yol-Merdiven-Balkon Bağlatısı 30
Şekil 5.6. Konuttan Uzakta İnşa Edilmiş Tuvalet Örneği 32
Şekil 5.7. Balkon Sonuna İlave Edilmiş Tuvalet Örneği 32
Şekil 5.8. Ocak Örneği 34
Şekil 5.9. Tek Katlı Wozeş (Samanlık) Örneği 1 36
Şekil 5.10. Tek Katlı Wozeş (Samanlık) Örneği 2 37
Şekil 5.11. İki Katlı Wozeş (Samanlık) Örneği 38
Şekil 5.12. Merdiven Örnekleri 39
Şekil 5.13. Konutlarda Balkon Korkuluk Tipleri 40
Şekil 5.14. Yarma Tekniğiyle Yapılmış Çatı Kaplaması 42
Şekil 5.15. Pencere Tipleri 43
Şekil 5.16. Ahır veya Ambarlarda Bırakılan Hava Boşlukları 43
Şekil 5.17. Kapı Tipleri 44
Şekil 5.18. Karaçay'da Yayla Evi 45
Şekil 5.19. Karaçay Hurzuk Köyü'nde Ev 1 46
Şekil 5.20. Karaçay Duvut Köyü'nde Ev 2 46
Şekil 5.21. Ağaç Temelle Yapılmış Konut Örneği. 48
Şekil 5.22. Taş Temelle Yapılmış Konut Örneği 48
Şekil 5.23. Tomruk Yığma Duvar 49
Şekil 5.24. Kerpiç Duvar 50
Şekil 5.25. Ahşap Hatıl Arası Taş Dolgu Duvar 50
Şekil 5.26. Ahşap Karkas duvar 51
Şekil 5.27. Kerpiç Duvar 52

Şekil 5.28. Ahşap Hatıl Arası Taş Dolgu Duvar 53
Şekil 5.29. Sıva Katmanları 54
Şekil 5.30. Ahşap Döşeme Örneği 55
Şekil 5.31. Ahşap Tavan Örneği 1 56
Şekil 5.32. Ahşap Tavan Örneği 2 56

1. GİRİŞ

Kuzey Kafkasya'da M.Ö. 12–11. yüzyıllarda kurulmuş olan iki önemli antik kültürün yaratıcılarının (Kuban ve Kolkhide) torunları olan Çerkezler, yüzyıllarca Kuzey Kafkas Dağları'nda birlik ve beraberlik içinde yaşamışlardır. Özellikle M.S. 5.yüzyıldan itibaren artmaya başlayan savaşlar sebebiyle bölgedeki birlik bozulmaya, 18. yüzyılın başlarında Rusların Kafkasya üzerine akınları daha sistemli olarak artmaya başlamıştır. Uzun yıllar süren Rus saldırıları ve Kuzey Kafkas halklarının topraklarını koruma mücadeleleri, 1864 yılında Çerkezlerin savaşı kaybetmesi ve Osmanlı topraklarına sürülmesiyle sonlanmıştır. Kuzey Kafkasya'daki Çerkez halkı, nüfusunun yüzde seksenini savaş ve göç sebebiyle kaybetmiş, bazı Çerkez kabileleri yok denecek kadar azalmıştır. Osmanlı topraklarına göç eden Çerkezler Balkanlara, Sinop ve Reyhanlı arasındaki çizgi boyunca çeşitli alanlar ve Marmara olmak üzere farklı bölgelere yerleştirilmişlerdir.

Kuzey Kafkasya'da kabileler halinde yaşayan Çerkez halkları, yaşadıkları bölgenin iklimsel ve coğrafi özellikleri ile sosyal yaşam tarzının şekillendirdiği geleneksel konutlar inşa etmişlerdir. Osmanlı topraklarında yerleşik düzene geçmelerinden sonra ise anavatanlarındaki özgün konut karakterini koruyarak konutlar yapmışlardır. Ancak, gerek doğal etkenler, gerekse insanların yeni yaşam bölgelerindeki ihtiyaçlarına cevap verememesi sebebiyle, günümüze çok az sayıda özgün konut ulaşmıştır.

Bu çalışmada amaç; Kuzey Kafkasya'dan Kahramanmaraş'a göç eden Çerkezlerin sosyal yaşamlarının konut biçimine nasıl yansıdığını kaynak taraması ve yerinde yapılan inceleme ve gözlemlerle ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla çalışma alanı olarak seçilen Büyük Çamurlu Köyü'nde yerinde gözlemler yapılmış, köy halkı ile görüşülmüş ve özgün niteliğini koruyan 25 adet konutun rölöveleri çıkarılmıştır. Büyük bir hızla yok olan Büyük Çamurlu Köyü geleneksel evlerinin kayıt altına alınması ana hedeftir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Türkiye'de kırsal mimarlık kültürü ile ilgili çalışmalar 20. yüzyılın ilk yarısından sonra artış göstermiştir. Anadolu'nun birçok yöresini kapsayan kırsal mimarlık çalışmaları, bu çalışma kapsamında vernaküler konut mimarisi, kültür-konut ilişkisi ve Çerkez evleri olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Söz konusu inceleme kitaplar, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri ve diğer yayınları kapsamaktadır.

Ele alınan ilk grup Vernaküler mimarlık ile ilgili olan çalışmalardır. Bu grupta incelenen Çimşit (2001)'in, Akdemir (1997)'in, Yeler (2005)'in ve Tosun (1998)'un, çalışmalarında kültürel yaşam biçimi ve ekolojik etkenlerin konut tasarımı üzerindeki oluşumları konu edilmiştir. Vernaküler mimarinin çıkış noktası olan ekolojik etmenler ve kültürel yaşam tarzının konutun biçimi, yapım sistemi, malzemesi ve kullanımına olan etkilerinin araştırıldığı bu gruptaki çalışmaların incelenmesi neticesinde çalışmada kullanılabilecek yöntemler konusunda fikir edinilmiştir.

İkinci grupta ise, kültür-konut ilişkisinin ele alındığı, Sağdıç (2001)'ın, Çahantimur (1997)'un, Bekleyen (1999)'in, Gönül (2004)'ün, Demirtaş (2004)'ın, Akyalçın (1998)'ın, Timuremre (2004)'nin, ve Aslan (2000)'ın çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmalarda kültürel oluşumun kent konutları ve yakın çevresindeki oluşumlara etkisi ana tema olarak ele alınmıştır. Kültürel farklılığın şekillendirdiği konut biçimi ve yakın çevresinin, Anadolu'nun ve dünyanın farklı bölgelerindeki örneklemelerle sunulduğu bu gruptaki çalışmalar da araştırma tekniği ve çalışma metodları açısından bu çalışmaya ışık tutmuştur.

Çerkez evlerini inceleyen üçüncü grupta ise, Durukan (1996)' ın, Aksan (1997)'ın ve Adana Kafkas Kültür Derneği Yayınları (2004/2005)'nın çalışmaları ele alınmıştır. Bu tezler ve yayınlar kullanılan araştırma yöntemi ve konu içeriği açısından çalışmanın kategorisine en yakın olanlarıdır. Mersin, Kahramanmaraş ve Düzce'deki Çerkez yerleşimlerini inceleyen bu çalışmalar, Anadolu'daki Çerkez konutları hakkında bilgi edinmek açısından faydalı olmuştur.

Bu çalışmada Anadolu'daki zengin konut mimarisi çeşitlemelerine katkı sağlamak ve kültür-konut ilişkisine yeni bir örnek ortaya koymak amaçlarıyla Kuzey Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına göç eden Çerkez halkının, yerleştiği Kahramanmaraş Büyük Çamurlu Köyü'ndeki konut mimarisi incelenmiştir.

3. MATERYAL VE METOD

Çalışmada ilk olarak kültürel yaşam biçiminin mimari doku üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Öncelikle özgünlüğünü koruyan bir Çerkez köyünün mimari dokusunun incelenmesi amaçlandığından Çerkez halkının tarihi, sosyal ve kültürel karakteriyle ilgili literatür taranmıştır. Kahramanmaraş'ın çalışma alanı olarak belirlenmesinin ardından bu bölgedeki Çerkez köyleri incelenmiş, özgün mimari yapısı sebebiyle Büyük Çamurlu Köyü çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Büyük Çamurlu Köyü'nde yerinde yapılan gözlemler ve rölöve çalışmalarıyla, Çerkezlerin geleneksel konut mimarisi plan şeması, yapım sistemi, yapı elemanları ve kullanılan malzeme türleri kapsamında incelenmiştir.

4. KUZEY KAFKASYA

4.1. Kuzey Kafkasya Bölgesi

Kafkasya 40–45 kuzey enlemleri ile 37–50 doğu boylamları arasında yer alan, batıda Azak ve Karadeniz, doğuda Hazar Denizi, kuzeyde Maniç çukuru, güneyde ise Karadeniz'e dökülen İngur ırmağı ile çevrili bölgeye verilen isimdir. Söz konusu sınır aynı zamanda, bölgenin tarihi- etnoğrafik sınırı olarak da kabul edilmektedir.

Kuzey Kafkasya, Avrupa kıtasının güneydoğu ucunda, Asya ile sınırı olan coğrafi, etnik ve ekonomik bir bölgedir ve Rusya Federasyonu sınırları içinde kalmaktadır. Burada siyasal ve idari anlamda Rusya Federasyonu'na bağlı yedi Cumhuriyet (Dağıstan, Çeçenya, Kabartay-Balkarya, Kuzey Osetya, Adigey, İnguşya, Karaçay-Çerkesya) ile, il statülerinde olan Krasnodar Kray ve Stavropol Kray Bölgeleri bulunur.

Kafkaslarda, Rusya Federasyonu'na bağlı yedi Cumhuriyet dışında Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan ve Yukarı Karabağ özerk bölgeleri, Abhazya (bağımsızlığını 2009'da ilan eden Abhazistan), Acaristan ve Güney Osetya özerk bölgeleri yer almaktadır.(Bkz. Şekil 4.1.)

Şekil 4.1. Kafkasya Haritası (www.circassiancanada.com, 2008)

4.2. Nüfus

Toplam yüzölçümü 254.300 km^2 olan Kuzey Kafkasya Bölgesinin içinde 800 km^2'lik bölümünü Kuzey Kafkasya Cumhuriyetleri oluşturur. Bu cumhuriyetler 14506.199 olan bölge nüfusunun 6.645.859 kişilik nüfusunu da kapsamaktadır. Kuzey Kafkasya bölge nüfusunun yaklaşık yarısı Rus ve Slaviyan kökenlidir. Nüfusun % 40 kadarı Kuzey Kafkasya yerli halklarından, % 10'a yakını da Ermeni, Tatar, Türk(Ahıskalı), Kürt, Rum, Alman, Koreli, vb azınlıklardan oluşmaktadır. Rus nüfus Kuzey Osetya'dan (%23.2) batıya doğru artmakta, Kabartay-Balkarya'da % 25.1'e, Karaçay-Çerkesya'da % 33.6'e, Adigey'de ise çoğunluğa ulaşmaktadır (Adigey'de Adıgeler % 24.2 iken Ruslar % 64.5). Bununla birlikte 1989–2003 yılları arasında Adigey'deki Rus nüfusun 155.400 yerleşimci ile takviye edilerek, Adiğe nüfus oranının büyük ölçüde artmasının önlendiği de bilinmektedir. Stavropol ve Krasnodar Krayları nüfusu, büyük ölçüde Ruslardan (ve Rus Kazaklarından) oluşmaktadır. Ruslar, 1864 yılında, özellikle Krasnodar Kray ve Adigey topraklarını etnik temizlik yoluyla

Adigeylerden (Çerkezler) temizleyerek, yerli halkı Türkiye'ye göç etmek zorunda bırakmış ve Çerkezlerden boşaltılan yerlere de Rus nüfus yerleştirmiştir.

4.3. Dil Toplulukları

Kafkasya'nın değişik yerlerinde bir kaç yüz kişiden meydana gelen dil topluluklarından, sayıları milyonlara ulaşan büyük milli topluluklara kadar ellinin üzerinde insan topluluğu yaşamaktadır. Kafkasya'da yerleşmiş olan milletleri üç grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi; Çerkezler, Abazalar, Lezgiler, Çeçenler ve Gürcülerden olan Kafkas kavimleri, ikincisi; Ermeniler, Osetler, Svanlar, Ruslar ve İranlılarla bazı Avrupa milletlerinden olan İndo-Avrupa kavimleri; üçüncüsü ise; Azeri, Kumuk, Karaçay, Balkar, Nogay, Kafkasya Türkmeni ve Kundur Türkleridir.

Kafkasya'da 30–40 çeşit dil konuşulmaktadır. Bu diller dilbilimcileri tarafından çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Dilbilimcilerinin çoğunun kabul ettiği tasnife göre Kafkas dilleri; Güney Kafkas dilleri, Kuzeybatı Kafkas dilleri ve Kuzeydoğu Kafkas dilleri diye kısımlara ayrılmıştır. Güney Kafkas dil ailesine; Gürcüce, Megrelce (Mingrelce), Lazca, Svanca dilleri, Kuzeybatı Kafkas dilleri ailesine; Abhaz, Abaza, Adige, Kabartay ve Ubıh (Vubih) dilleri Kuzeydoğu Kafkas dilleri ailesine ise; Nah ve Dağıstan dilleri girmektedir. Kafkasya'daki yazılı diller resmi dillerdir. Basın, radyo ve televizyon mahalli dillerde yayın yapmaktadır. İlköğrenimde öğrenciler anadillerinde öğrenim görürler. Alfabe olarak ise Kiril alfabesi benimsenmiştir.

4.4. Çerkezler Kimlerdir?

Ülkemizde halklar ve kültürler mozaiğinin renkli bir taşını oluşturan Çerkez halkı, daha yakından incelendiğinde, kendi bünyesinde aynı rengin farklı tonları olarak niteleyebileceğimiz yeni bir mozaik görüntüsü verir. Çerkezlerin; başka bir tanımlama ile Kuzey Kafkasya halklarının, kültürleri ve tarihleri hatta isimlendirilmeleri konusunda netleşmemiş birçok nokta vardır. Bunda, bünyelerini oluşturan etnik çeşitliliğin yanında, kültürel ve tarihsel köklerinin

insanlık tarihinin ilk dönemlerine kadar uzanmasının etkisi büyüktür. Çerkez sözcüğü Ersoy ve Kamacı (1992) ve Kuzey Kafkasyalılar tarafından üç şekilde tanımlanmaktadır.

1. tanım: Çerkez, Karadeniz'den Hazar Denizi'ne kadar olan Kuzey Kafkasya topraklarında yaşayan halkların ortak adıdır. Araplar, Avrupalılar ve Türklerce kullanılan bir terimdir. Hiçbir Kuzey Kafkasya halkı kendi dilinde Çerkez adını kullanmaz. Çerkez grubunu oluşturan halklar günümüzde on ayrı dil ve lehçelerini konuşurlar. Ayrı diller konuşan Çerkezleri güçlü bir biçimde birleştiren unsur, ortak gelenek ve töreleri, benzer sosyal yapıları, özgün ve köklü kültürleri ve bunların oluşturduğu biçimlenmedir. Karadeniz kıyısındaki Abaza ile yüzlerce kilometre kuzeydeki Karaçay, Adiğe; doğudaki Asetin, Çeçen, Hazar kıyılarındaki Avar ve diğerleri tamamen ayrı diller konuşur, ancak bin yıldan beri aynı elbiseyi giyer aynı toplum kurallarına bağlıdırlar. Çocuklarını benzer şekillerde terbiye ederler. Çerkez gruplarından Adiğe, Abaza, Ubıh, lezgi, Çeçen, Avar ve başka bazı Dağıstanlı gruplar bir görüşe göre Kafkas dil grubunun kuzey bölümünü oluşturur ve birbirleriyle akraba diller konuşurlar.

2. tanım: Çerkez, Kuzey Kafkasya'da yaşayan Adiğe-Abhaz-Ubıh halklarının ortak adıdır. Çerkezleri bu şekilde tanımlayan araştırmacılara göre, diğer bahsettiğimiz Kuzey Kafkasya halkları Çerkez değil ama Çerkezlerle kültür bütünlüğü olan halklardır.

3. tanım: Oldukça yerel bir tanıma göre Çerkez, Kuzey-Batı Kafkasya'da yaşayan Adiğe halkının adıdır. Yine bu tanımı savunanlara göre Adiğe halkı ile Abaza halkı arasında yer alan ve kendi dillerini terk edip Adiğeceyi benimseyen Ubıh halkı da Çerkez olarak nitelendirilebilir.

Sözünü ettiğimiz bu tanımların herhangi birinin tamamen doğru ya da yanlış olduğunu savunmak hatalı olur, çünkü sadece birinin önderliğinde tarihsel dokümanları incelemek mümkün değildir.

4.5. Çerkez Kültürü

Kuzey Kafkasya ‘da M.Ö. 12-11. yüzyıllarda kurulmuş olan Kuban ve Kolkhide antik kültürünün yaratıcılarının torunları olan Çerkezler, yüzyıllarca yaşamlarını anavatanları Kuzey Kafkasya’da devam ettirmişlerdir. 1864 Büyük Çerkez Sürgününden sonra dünyanın dört bir köşesine dağılmalarına rağmen, kültürlerini kendileriyle taşıyarak, varlıklarını bulundukları topraklarda sürdürme mücadelesi içerisinde bulunmuşlardır.

Bu köklü ve zengin kültüre halkının sıkı sıkıya sahip çıkmasındaki muhakkak ki en büyük etmen, Çerkezlerin sosyal yaşamındaki kuralların çağdaşlığı ve ileri görüşlülüğüdür. Çerkez kültürü, cenazeden düğüne kadar birçok sosyal olgu içerisinde, insanlık davranışlarını üst düzeyde içeren ve topluma saygı duyan uygar bir kültüre sahiptir. Çerkez toplumundaki sosyal olgular, en eski çağlardan günümüze değin ‘*xabze*’ olarak nitelendirilen toplumsal kurallar çerçevesinde biçimlendirilmiştir. Çerkez toplumunun anayasası olarak kabul gören *xabze*, bireylerin toplumda davranışlarını biçimlendirmiş, *xabze*’ye uygun düşmeyen davranışlarda bulunan ve suç işleyen insanlar toplumdan uzaklaştırılarak cezalandırılmıştır.

Eski zamanlarda kabileler halinde yaşayan Çerkezlerin aile yapısında akrabalık, eş-dost ilişkisi oldukça geniş ve önemlidir. Geçmişten yakın zamana kadar Çerkez aileleri anne, baba, çocuklar ve torunlardan oluşan geniş aileler şeklinde yaşamışlardır. Herhangi bir durum veya olayla ilgili alınacak kararlar topluluktaki ‘*thamadeler*’ (yaşlı ve bilge kişi) tarafından kararlaştırılmıştır. Anne-babaya mutlak itaat, yaşlılara, bilgelere özellikle de kadınlara saygı Çerkez töre ve ahlakının en sağlam temellerini oluşturmaktadır.

Çerkez toplumunda genç kız ve erkekler arasındaki ilişki oldukça olağandır. ‘*Zexes*’ olarak adlandırılan toplantılar sayesinde gençler tanışır, oyunlar oynar, geleneksel danslarını sergiler, *‘kaşen’* (flört) olurlar ve birbirlerini tanıma olanağı bulurlar. Böylelikle birbirlerini tanıma fırsatı bulan gençler, kendine uygun bir eş adayı seçebilme şansını bulmaktadır. Kadınlara sunulan bu özgürlük, onlara gösterilen saygının en önemli göstergelerindendir.

Çerkezlerde evlenmek, aile kurmak en önemli konulardandır. Bu konuda büyük bir bağlılıkla korunan ve uyulan bazı kurallar vardır ki; başka Müslüman toplumlarda yoktur. Örneğin Çerkezlerde erkek kardeşin ve kız kardeşin çocuklarına, amca ve dayı oğullarına kız vermek ve onlardan kız almak büyük ayıplardandır. Çünkü bunlar ancak bir ailenin bireyleri ve çok yakın akraba sayılırlar. Aynı sülaleden(kabile) olan kişiler *kaşen* olamazlar, akrabalık derecesi ne kadar uzak olursa olsun yasaktır.

Kafkas halk dansları Çerkez halkının günlük yaşamında önemli bir yere sahiptir, düğünlerde, bayramlarda, misafir ağırlamada ve uğurlamada, şenliklerde ve toplantılarda günlük yaşamın bir parçasıdır. Dansı bilmeyen hemen hemen hiç genç yoktur. Akordeon eşliğinde oynanan oyunlarda, kızlar ve erkekler karşılıklı dizilir bir kız ile bir erkek karşılıklı mahalli oyunlar oynar. Büyük topluluklar önünde gençlerin hünerlerini sergilemeleri kendilerine olan güvenlerini de geliştirmektedir.

Cenazeye Çerkezlerde büyük önem verilir, ölünün yakınları uzun süre yas tutarlar. Cenaze evinde bir hafta on gün kadar dağılmadan yakın akrabalar hep birlikte kalır. Sürekli gelen eş-dost ile ev hiç boş kalmaz. Zaten Çerkezler' de akrabalık ilişkileri genişçe tutulduğu için birçok insan kendini cenaze sahibi olarak sayar ve taziyede bulunmaz, yasa ortak olur. Aylar sonra köyde yapılacak olan bir düğün veya nikâh için ölü evinden müsaade alınıp kendileri de davet edilir. *Xabze*(toplum yasası) gereği, bu tür eğlenceler cenaze evi ziyaret edilip nezaketen müsaade alınmadan yapılmamaktadır.

Çerkezler dillerini '*Adığabze*' olarak adlandırır. Esas olarak iki lehçe oluşur. Batı Çerkezlerinin (Abzeh, Şapsığ, Çemguy, Bjeduğ, Hatukay vd.) konuştuğu lehçe ''*Batı Adiğe*'' (*Ç'ahe*); Doğu Çerkezlerinin (Kabardey ve Besleney) konuştuğu lehçe ''*Doğu Adiğe*'' (*Şhağ*) lehçesidir. Sovyetler döneminde bu iki lehçe ayrı diller gibi gösterilmiş, her biri için ayrı alfabe yapılmıştır. Batı lehçesi Adığey Cumhuriyeti'nde, Doğu lehçesi de Kabardey-Balkar ve Karaçay-Çerkez Cumhuriyetlerinde resmi dil olarak kullanılır, alfabe ise kiril alfabesidir.

Çerkezler antik çağlardan bugüne hiçbir zaman inançsız olmamışlar, çeşitli inançlar taşıyarak çok çeşitli Tanrılara inanmışlardır. Antik çağlarda inandıkları doğa üstü tanrılardan belli başlıları '*Şıble'* (savaş ve yıldırım tanrısı), '*Sevseres'* (fırtınaların suların ve ırmakların tanrıçası), '*Zekotha'* (gezginler tanrısı), '*Mezıtha'* (avcılar ve ormanlar tanrısı), '*Kutıj'* (adalet tanrısı), '*Teşub' (*savaş tanrısı)'dır. Bu tanrılara inanış M.S. 5.-6. yüzyıla kadar devam etmiştir. Çerkezler M.S. 5.-6. yüzyıldan sonra Hıristiyanlık ve Yahudilik dinlerini benimseyerek tek tanrılı inançla tanışmışlardır. Ancak bu dinleri kabul etmelerine rağmen eski geleneklerini devam ettirmişlerdir. Çerkezler Hıristiyanlık ve Yahudilikten sonra, 17. yüzyılda İslamiyet'le tanışmıştır. Osmanlı topraklarına göç etme sürecinde İslamiyet toplulukların arasına iyice yerleşmiştir.

Çerkezler hangi dini inanca sahip olurlarsa olsunlar, inançlarına ters düşse dahi, gelenek ve göreneklerini ön planda tutarak kültürel değerlerini korumaya çalışmışlardır. Bu ortak paylaşım neticesinde, günümüzde Kuzey Kafkasya'da birçok inanıştan insan hep bir arada huzur içerisinde yaşamaktadırlar.

4.6. 1864 Büyük Çerkez Sürgünü

Ersoy ve Kamacı (1992)' nın belirttiği gibi, Rus Çarı Aleksandır II 1861 yılında Kafkasya'yı ziyaret ettiğinde, Çerkez ileri gelenlerinden oluşan bir heyet, ondan Kafkasya'nın işgalinden vazgeçilmesini dilemişti. Çar Aleksandır ise bu isteği soğuk karşılamış ve kesin olarak ' Ya yeni gösterilen yerlere yerleşmelerini ya da Osmanlı topraklarına göç etmelerini' söylemişti. Oysaki savaş daha kaybedilmemişti ve Çerkezler hala hatırı sayılır bir güç olarak Rusların karşısında durmuştu. Ancak Ruslar savaşı geç de olsa kazanacaklarını biliyorlardı ve Petersburg'da çoktan Çerkez muhacereti ile ilgili bir komisyon kurulmuştu.

1864 yılında savaş kesin olarak kaybedilince Ruslar Karadeniz sahillerinde Çerkez yerleşimlerini tamamen ortadan kaldırmışlardı. Bu bölgede oturan Adiğe Ubıh ve Ciget (Asadz Abazası) halklarının tamamı yerlerinden edilmiş, Ubıh ve Cigetlerin tamamı, Adiğeler' in de yüzde sekseni Osmanlı topraklarına sürülmüştü. 1864 sürgünü hakkında birçok tahmini rakam verilmesine karşı sürgün edilenlerin1.000.000-1.500.000 kişi olduğu yaygın bir kanıdır. Bu

dramatik sürgün tam bir faciaya yol açar. Yolda ölen yüz binlerce insandan başka, ulaştıkları Osmanlı topraklarında açlık, salgın hastalıklar vb. nedenlerle yüz binlerce insan ölür.

Göçten sonra Rus topraklarında kalan Adiğelerin Kabardey kolu Terek eyaleti ile Sıvastopol vilayetine (bugünkü Stravropal ili) , Abzah, Şapsığ, Cemguy vb. diğer Batı Adiğeleri ise Karadeniz vilayetine (bugünkü Krasnoder ili) bağlanmıştır.1918 yılında kurulan K.Kafkasya Cumhuriyetinin bir üyesi olan Adiğeler bu Cumhuriyetin çok kısa ömürlü olması yüzünden tekrar başıboş kalmış, 1917 devriminden sonra da K.Kafkasya' da kurulan üç özerk oluşum içinde yer almıştır. Bunlar Adiğe Özerk Bölgesi (Başkenti Maykop), Karaçay-Çerkez Özerk bölgesi (Başkenti Çerkesk) ve Kabardey-Balkar Cumhuriyeti (Başkenti Nalçik)'dir.

4.7. Çerkezlerin Sürgünden Sonraki Yerleşimleri

Sürgün yada göç olarak adlandırılan ve Çerkezlerin, özelliklede Kuzey-Batı Kafkasya'da oturan Şapsığ, Abadzah, Ubıh, Abhaz halklarının 3-4 bin yıllık tarihinin belki de en dramatik olayının sonuçları bu halkların geleceğini karanlıklara gömmüştür. Şüphesiz ki Adiğeler bu acı olaydan çok fazla etkilenmiş, Kuzey Batı Kafkasya Adiğeleri nüfuslarının yüzde seksenini bu göçte kaybetmişlerdir. Göçten önce Adiğe kabileleri arasında en fazla nüfusa sahip olan Şapsığlar Kafkasya' da yok denecek kadar azalmıştır. (Ersoy ve Kamacı, 1992)

Adiğe göçmenleri Balkanlar'dan Arap çöllerine kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun dört bir yanına dağılmıştır. Çerkezler, yeni yerleşim yerleri Osmanlı topraklarında Sinop Reyhanlı arasına düz bir çizgi halinde çeşitli yerlere, Marmara bölgesine ve Suriye ile Ürdün sınırına yerleştirilmişlerdir. Günümüzde Türkiye'de yoğun olmakla birlikte, Suriye, Ürdün, Yugoslavya, ABD, Almanya ve Fransa gibi birçok ülkede Adiğe toplulukları mevcuttur.

4.8. Türkiye' deki Çerkez Yerleşimleri

Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına sürülen Çerkez halkı, deniz ve kara yoluyla bu topraklara getirilerek birçok yerleşim bölgesine yerleştirilmiştir. Deniz yoluyla Samsun, İstanbul ve Mersin limanlarına indirilen Çerkezler bu bölgelerden Karadeniz'in, Marmara'nın ve Çukurova'nın farklı bölgelerine dağılmışlardır. Mersin Limanı'ndan Çukurova Bölgesine gelen Çerkezler iklim koşullarına uyum sağlayamayacaklarını anlamış, sıcak iklim ve sıtma sebebiyle ağır kayıplar vermiş, bu sebeple de alışık oldukları iklim koşullarına uygun bölgelere göç etmişlerdir. Kara yoluyla gelen Çerkezler ise ilk önce İç Anadolu' da ikamet etmiş, daha sonra ise şimdiki yerleşim bölgelerine gelmişlerdir.

Çerkezlerin günümüzdeki yerleşim yerleri birçoğunun ikinci yerleşim bölgesi olmasına rağmen, bazı köyler Kafkasya'dan gelip ilk olarak bu bölgelere yerleşen Çerkezlerden oluşur. Örneğin Büyük Sürgün zamanı Koçağızlılar, 1865'te Akifiyeliler, 1867'de Temurağa ve Yantepeliler, 1868'de Korkmaz ve Soğucaklılar, 1886'da İğdebel ve Polatpınarlılar, 1870'de Yazıköylüler, 1871'de Deveboynululular, 1873'te Fındıklılar ve 1890'da da Saraycıklılar bulundukları köylere Kafkasya'dan gelip yerleşmişlerdir.

Kuzey Kafkasya kökenli birey ve aileler, genel nüfus yoğunluğu olarak Adapazarı, Düzce, Balıkesir, Samsun, Çorum, Sinop, Tokat, Sivas, Yozgat, Eskişehir, Kayseri, Adana, Kahramanmaraş olmak üzere Türkiye'nin 43 ili, 143 ilçesi ve bunlara bağlı 893 köy-kasabasında varlıklarını sürdürmektedir.

4.9. Kahramanmaraş'taki Çerkez Köyleri

Kahramanmaraş ili Çerkezlerin yoğun olarak yerleştiği bir bölgedir. Bazı köyler özgünlüğünü ve homojenliğini yitirmiş olmasına rağmen, bazı köylerde ise Çerkez kültürünün anavatandaki gibi yoğun yaşandığı görülmektedir. Kahramanmaraş il sınırları içerisinde 23 adet Çerkez köyü bulunmaktadır. (Bkz. Çizelge 4.1.)

Çizelge 4.1. Kahramanmaraş İline Bağlı Çerkez Köyleri ve Köy Halkının Ait Olduğu Çerkez Boyları

	İLÇE	ÇERKES BOYU
	AFŞİN	
KÖY	Kargabük	Kabardey (къэбэрдэй)
KÖY	Deveboynu	Kabardey (къэбэрдэй)
KÖY	Yazıköy	Abzegh (Абзех)
KÖY	Soğucak	Kabardey(къэбэрдэй)
	ANDIRIN	
KÖY	Akifiye	Wubıh,Abzegh(Убыих, Абзех)
KÖY	Yantepe/ Yusufefendi	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Yeşiltepe/ Kümbetir	Kabardey(къэбэрдэй)
	GÖKSUN	
KÖY	Büyük Çamurlu	Wubıh,Shapsugh,Abzegh (Убыих,Шапсыгъ, Абзех)
KÖY	Çardak	Chechen (Чечен)
KÖY	Ortatepe, Kuzutepe	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Fındık	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Temurağa	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Kaleköy/ Kaleseğleyen	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Kamışcık	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Karaahmet	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Korkmaz/ Kırkmaz	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Gücüksu	Chechen(Чечен)
KÖY	Mahmutbey	Abzegh(Абзех)
KÖY	Mehmetbey	Abzegh(Абзех)
KÖY	Saraycık	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Tahirbey	Abzegh(къэбэрдэй)
KÖY	Yağmurlu	Kabardey(къэбэрдэй)
KÖY	Hacıömer	Kabardey(къэбэрдэй)

4.10. Alan Çalışması: Büyük Çamurlu Köyü

Büyük Çamurlu Köyü Kuzey Kafkasya halklarından olan *Ubıh* boyuna mensup bir Çerkez Köyüdür. Çerkez-Rus savaşlarından geriye kalan *Ubıhlardan* dünyadaki birkaç köyden biridir. *Ubıh* dilinin yok olmasından sonra diğer Çerkez dillerinin karışımı şeklinde olan ve *Şapsığ* diline yakın bir dili konuşmaya başlamışlardır.

Büyük Çamurlu Köyü'ne yerleştikten sonra Çerkezler, geleneksel olarak kullandıkları konut türlerinden biri olan ağaç evler (*ph'e wune*) inşa etmişlerdir.

Ancak günümüzde bu özgün konut türü insan ihtiyaçları ve çevre koşulları sebebiyle büyük ölçüde yok olmuştur. Az sayıda kalan, varlığını özgün hali ya da çeşitli eklemelerle sürdüren konutları yok olmadan kayıt altına almak amacıyla Büyük Çamurlu Köyü çalışma alanı olarak seçilmiştir. (Bkz. Şekil 4.2.)

Şekil 4.2. Büyük Çamurlu Köyü Genel Görünümü

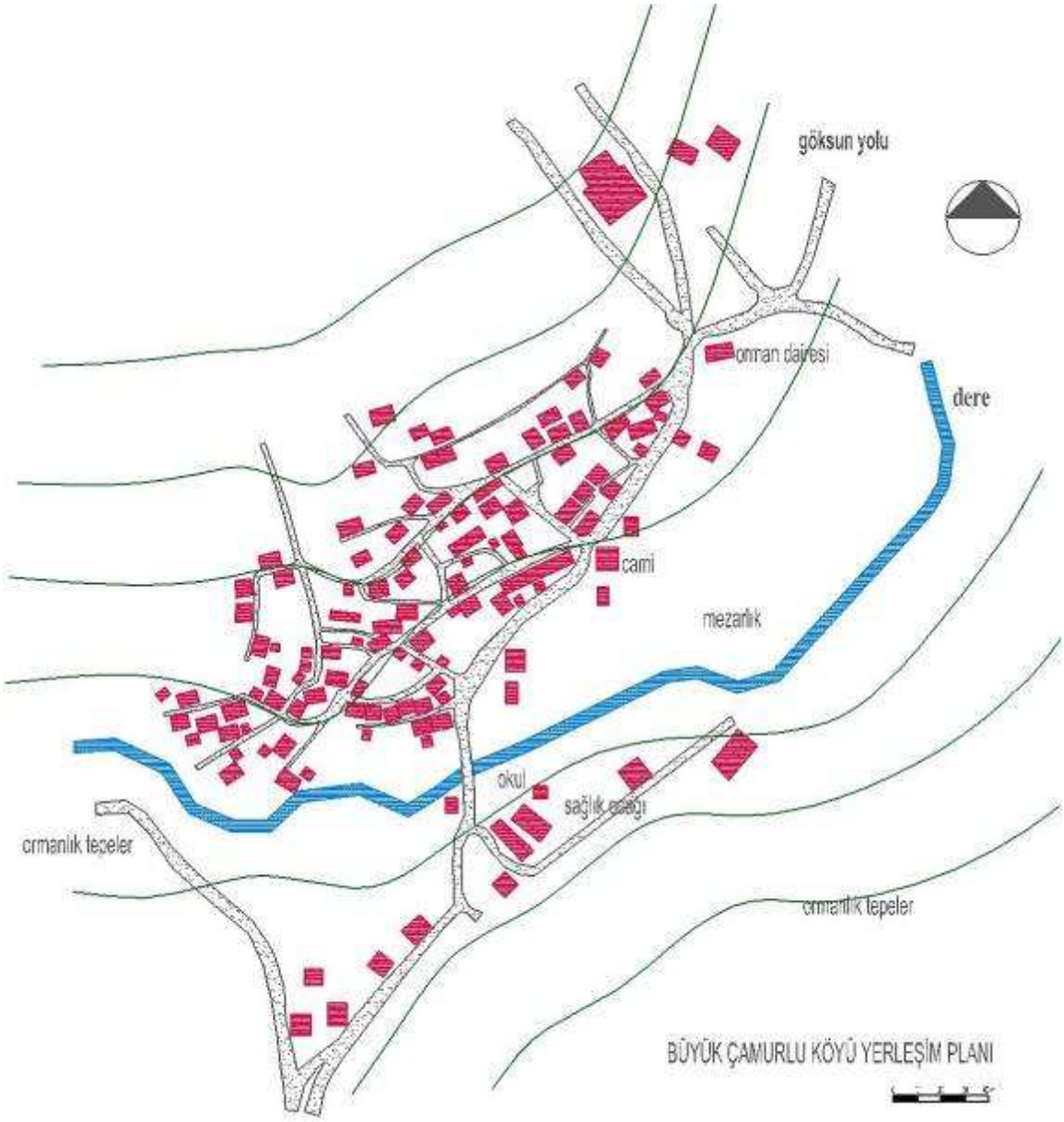
5. BÜYÜK ÇAMURLU KÖYÜ ÇERKES KONUTLARI

5.1. Büyük Çamurlu Yerleşim Planı

Büyük Çamurlu Köyü, Kuzey Doğu Akdeniz ile Doğu Anadolu Bölgesinin batı ucunun kesiştiği bölgede bulunmakta olup Kahramanmaraş ili Göksun ilçesine bağlıdır. İlçenin 19 km. batısında yer almaktadır. Yakın çevresinde başka Çerkez köyü yoktur. En yakın Çerkez köyü ise güneyinde Andırın ilçesine bağlı Akifiye'dir.

Köy, 1500 rakımlı dağlık bir alanda, doğudan batıya doğru uzanan bir vadinin yamaçlarında hafif meyilli bir düzlüğe kurulmuştur. Vadinin ortasından Seyhan nehrine ulaşan küçük bir dere akmaktadır. Köy halkı büyük Kafkas sürgününden sonra tahmini olarak 1885 yılında bölgeye yerleşen *Ubıh*'lar ağırlıklı olmak üzere Adiğe ailelerden oluşmaktadır. 1975 yılında yapılan bir çalışmada köyde mevcut olan 108 haneden 83'ünün (%77) *Ubıh*, 9'unun *Şapsığ* (% 8), 4'ünün *Abzeh* (% 4) ve 12'sinin de diğer (*Kabardey*, *Pomak* vd.) ailelerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Köyün güneyinden geçen dere ve vadinin kuzey tarafında konutlar konumlanmışken güneyinde kalan kısımda az sayıda konut ve bununla birlikte sağlık ocağı ve öğrenci azlığı sebebiyle kapalı olan bir ilkokul binası gibi kamusal binalar bulunmaktadır. Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yıllarda orman işletmesi, hastane gibi kamusal binaların da olduğu köyde, günümüzde bu ihtiyaçlar, köye en yakın ilçe olan Göksun'dan karşılanmaktadır. (Bkz. Şekil 5.1.)

Şekil 5.1. Büyük Çamurlu Köyü Yerleşim Planı (Adana Kafkas Kültür Derneği Yayınları, 2004/2005, Doğu Akdeniz'deki Kafkasya, S:25, Adana ve uzay fotoğrafından faydalanılarak oluşturulmuştur.)

5.2. Genel Özellikler

Büyükçamurlu Köyü, ormanlık bir arazide dağın yamaçlarına kurulmuştur. Arazinin eğimli olması ve eğimden faydalanmak amacıyla konutların genellikle iki katlı olarak inşa edildiği gözlenmiştir. Zemin katlar konutun oturduğu toprağın durumuna göre tam ya da kısmi olarak şekillenmiştir.

Köye yerleşimden sonra inşa edilen ilk konutlar ağaç evlerdir. Bölgedeki diğer yerleşimlerde ağaç ev yapımının olmaması, ustaların ahşap karkas ev yapım tekniğini bilmemesi ve zamanla ilgili idarelerce konut yapımı için ormandan ağaç teminine izin verilmemesi gibi birçok sebeplerle, ahşap haricinde kerpiç ve taş kullanılarak da konutlar inşa edilmiştir. Mevcut konutlar arasında zemin katı ahşap üst katı kerpiç ve taş dolgulu ahşaptan, zemin katı yığma taş üst katı kerpiç ve taş dolgulu ahşaptan inşa edilmiş olanları bulunmaktadır.

5.2.1. Bina-Sokak İlişkisi

Büyük Çamurlu Köyü'nde 100' ün üzerinde konut mevcuttur ve köyde konutlar arası ana ulaşımı sağlayan toprak sokaklar haricinde, konutlar arası ulaşımın sağlandığı patikalar bulunmaktadır. Konutlara genellikle yoldan dolaysız olarak ulaşılırken, az sayıda da olsa bahçeden ulaşılan örnek gözlenmiştir. (Bkz. Şekil 5.2.)

Şekil 5.2. Büyük Çamurlu Köyü'nden Görünüm

5.2.2. Yönlenme

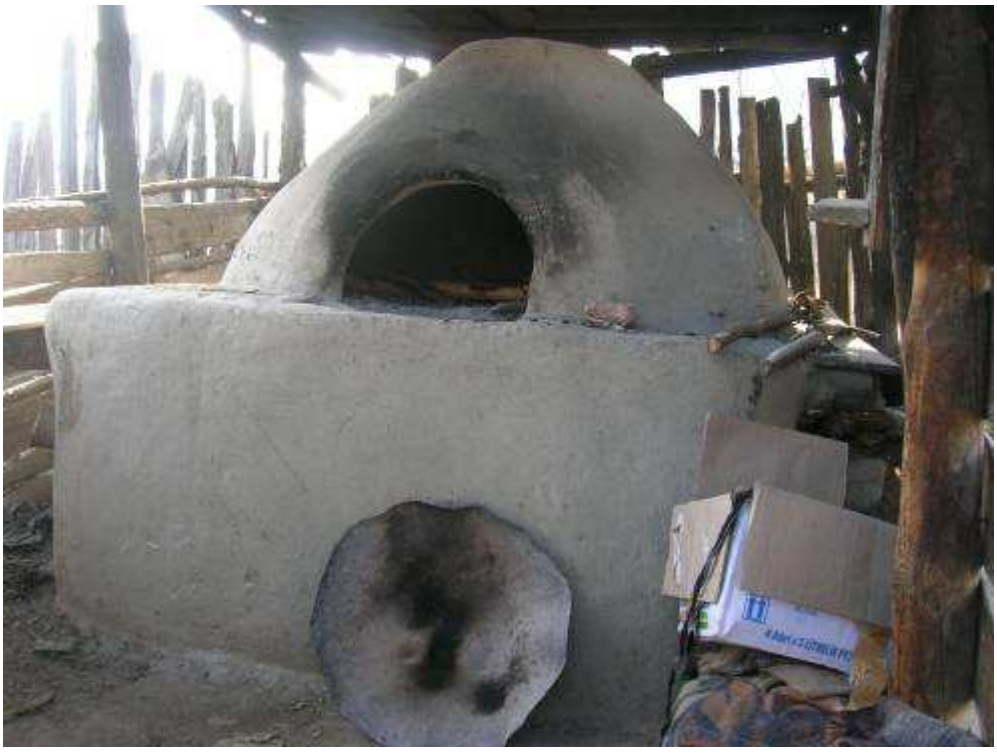
Büyük Çamurlu Köyü'nde konutlar, genel olarak birbirinin manzarasını, ışığını ve rüzgârını kesmeyecek şekilde yerleştirilmiştir. Ancak, ayrık nizamlı konut yerleşkeleri haricinde bitişik nizamlı konutların bulunduğu bir sokak silueti de görülmektedir. Sert iklim şartları olan köyde vadiye bakan konutlar, güneşten faydalanmak ve kuzey rüzgârlarının etkisinden kurtulmak amacıyla güneye yönlenmiş ve girişleri güneyden sağlanmıştır. Vadinin kuzeyinde kalan konutlar güneye yönlenirken, güneyinde kalan birkaç konut ise yine vadiye yönelmek amacıyla kuzeye doğru yönelmiştir.

5.2.3. Biçimlenme

Büyük Çamurlu' da arazinin eğimli olması sebebiyle konutlar iki katlıdır. Alt kat, konutun devamı olarak ya da odunluk, ahır veya ambar olarak kullanılmaktadır. Konut büyüklükleri genel olarak birbirine yakın olmakla birlikte

35 m^2 ile 180 m^2 arasında değişmektedir. Konutların tümüne balkondan, balkona ise yol bağlantısından kopmadan, tek kollu ahşap merdivenle ulaşılmaktadır. Balkon hem konuta ulaşım açısından, hem de bahar ve yaz dönemlerinde açık alan olarak kullanıldığı için önemlidir. Genelde ayrık nizam yerleşme varken, bazı konutların birbirine bitişik olarak inşa edildiği tespit edilmiştir. Bitişik nizam konutlarda diğer ayrık nizamlı konutlar gibi alt katta ambar ya da ahır bulunurken, üst katta yaşam mekânları mevcuttur.

Konutların tümünde, taşıyıcıdan yardımcı malzemeye, temelden çatıya kadar ahşap kullanılmıştır. Her konutun karşısında, konuttan bağımsız olarak samanlık olarak kullanılan '*wozeş*' olarak adlandırılan bir ek bina bulunmaktadır. Ayrıca üç- dört konut grubunun birlikte kullandığı kerpiçten yapılan ekmek fırınları '*heku*' olarak adlandırılmaktadır.(Bkz. Şekil 5.3.)

Şekil 5.3. Ekmek Fırını (*heku*)

5.3. Çerkez Konutlarının Niteliği

Büyük Çamurlu' da mevcut konutlar özgünlük durumuna göre incelenerek, nitelikli olan 25 adet konut seçilmiştir. Seçilen bu konutların rölöveleri çıkarılmış, yapılan gözlemler ve fotoğraflarla kayıt altına alınarak köydeki konut mimarisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde belgelenen konutlar çeşitli başlıklar altında sınıflandırılarak açıklanacaktır. (İncelenen 25 konut hakkında detaylı bilgi Ek 1'de yer almaktadır.)

5.3.1. Biçim

Büyük Çamurlu Köyü'nde 100'ün üzerinde konut mevcuttur. Bunlardan 10 adedi göçten sonra özgün formda yapılmış evlerdir. Yıkılan ve yeniden inşa edilen konutların çoğu yöreye uygun nitelikte inşa edilmiştir, ancak geleneksel Çerkes evi mimarisini taşımamaktadır.

İlk yerleşimden sonra inşa edilen ağaç evler, geçici bir süre için yapılmış iki odalı küçük konutlardır. Bu köye yerleşen Çerkez halkı, anavatanlarına geri dönecekleri umudu ile ihtiyaçlarına cevap verecek kalıcı konutlar değil, geçici bir süre için kullanacaklarını düşündükleri konutlar inşa etmişlerdir. Konut büyüklüğünün şekillenmesinde önemli bir diğer faktör de kullanılan ağacın uzunluğudur.

Çerkez halkının yerleşik düzene geçmesi ile birlikte, ilk zamanlarda inşa edilen konutlar kullanıcıların ihtiyacını karşılamamaya başlamış, bu sebeple mevcut konutlara ekler yapılmış ve yeni yapılan konutlar daha büyük inşa edilmiştir. Konutlar, genel olarak birbirinin manzarasını, ışığını ve rüzgârını kesmeyecek şekilde yerleştirilmiştir. Ancak, ayrık nizamlı konut yerleşmeleri haricinde bitişik nizamlı konutların bulunduğu bir sokak silueti de görülmektedir. (Bkz. Şekil 5.4.)

Şekil 5.4. Bitişik Nizamlı Sokak Silueti

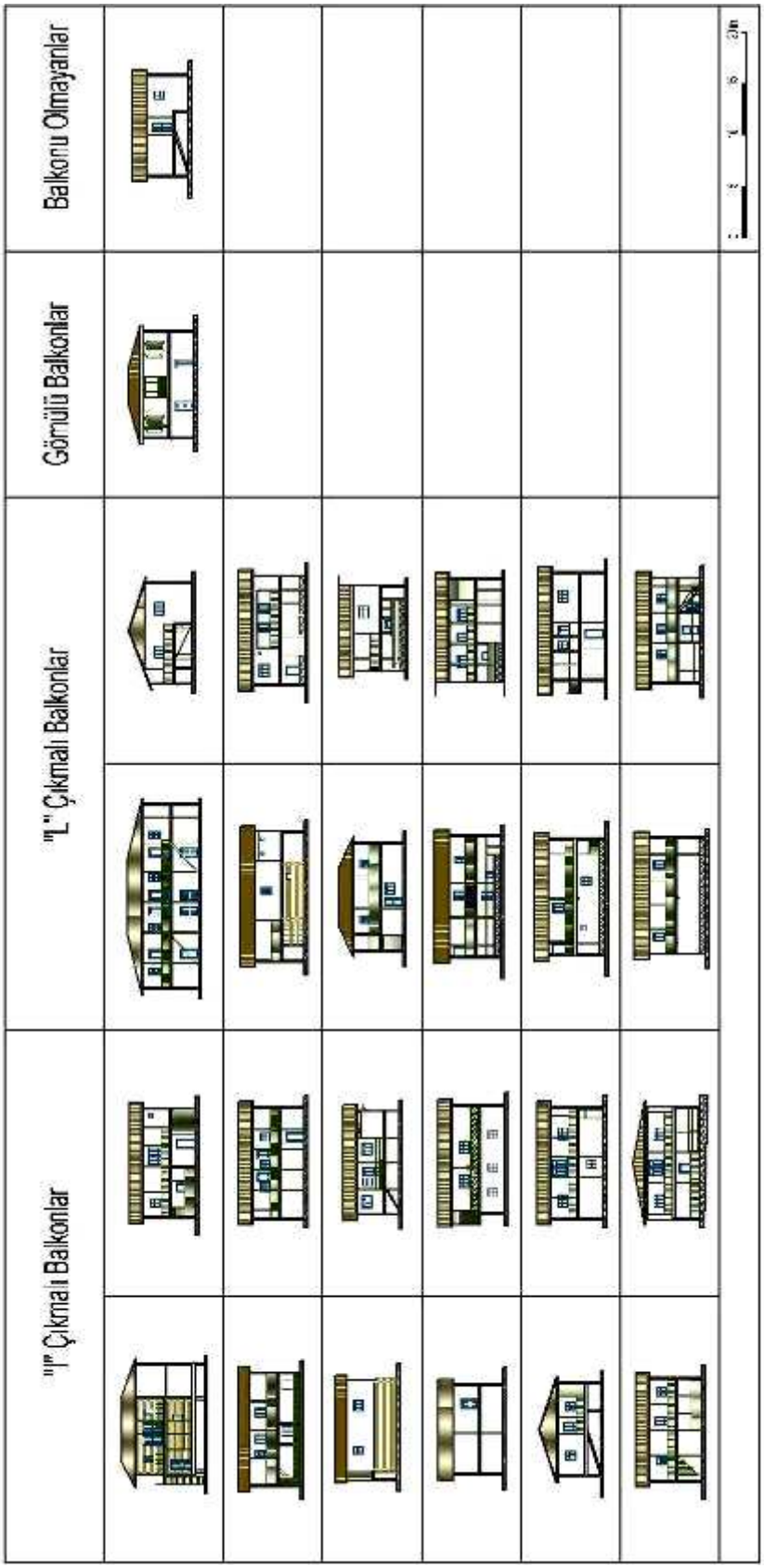
İki katlı olarak planlanan konutlarda genel olarak zemin kat odunluk, ambar ya da ahır niteliğinde kullanılmakta, üst kat ise esas yaşam alanı olarak kullanılmaktadır. Az sayıdaki konutta ise, üst kattaki odalar ile birlikte zemin kat da mutfak veya oda kullanımı ile karşılaşılmaktadır.

Alt katı odunluk, samanlık yada ahır olarak kullanılan iki katlı konutların üst katında mutfak, oturma, misafir ve yatak odaları ile giriş balkonu bulunmaktadır. Konut girişleri tek kollu ahşap merdivenlerin balkona bağlanmasıyla sağlanmıştır.

Büyük Çamurlu Köyü kış aylarının sert geçtiği bir iklime sahiptir. Bu sebeple, konuta binecek yağmur ve kar yükünü toprağa iletmek amacıyla kırma ve beşik çatı olmak üzere iki tür çatı tipi kullanılmıştır.

Büyük Çamurlu Köyü'nde seçilen 25 konutun cepheleri gözlemlendiğinde, öncelikli dikkat çeken ortak unsurlar konutların çoğunluğunun iki katlı olması ve balkon kullanımının yaygın olmasıdır. Balkon, yol ile konut girişi arasında açık mekân olarak, bir veya birden fazla cephe boyunca konumlanmıştır. Konutlarda

yatay çizgiler göze çarpmaktadır. Konutların tümünde çatı bulunmaktadır ve çoğunluğunda beşik çatı kullanılmıştır. Konut cephelerinde pencereler küçük boyutludur ve az sayıda kullanılmıştır. (Bkz. Çizelge 5.1.)

Çizelge 5.1. Cephe Tipolojisi

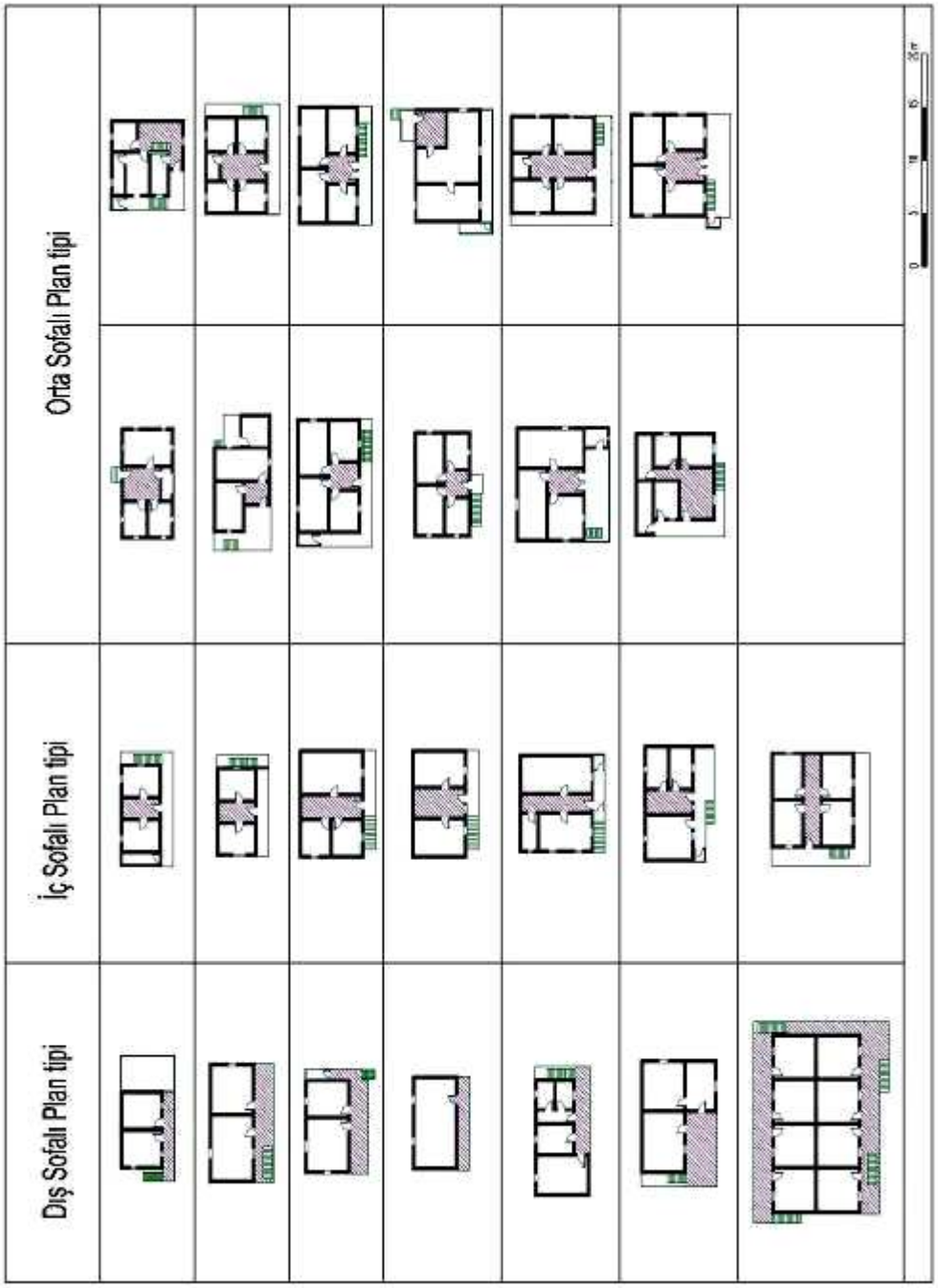
5.3.2. Plan Şeması

Çalışma kapsamında ele alınan 25 konutun plan şemaları incelendiğinde, konutların tümünde dikdörtgen plan şemasının kullanıldığı ve sofa kullanımının konutların yapım dönemine ilişkin ipucu verdiği gözlenmiştir.

Köye yerleşimden sonra inşa edilen ilk konutlar, ahşap karkas yapım sistemine sahiptir ve dış sofalı olarak inşa edilmiştir. Bu konutların, kullanım alanı küçüktür ve genelde iki odalı olarak düzenlenmiştir. Tek kollu ahşap merdiven yoldan dış sofaya bağlanmaktadır. Dış sofa, odalar arası geçişin sağlandığı aynı zamanda da balkon niteliğinde kullanılan yarı açık mekandır. Bu ilk konutlar, en yalın plan şemasına sahip olan konut türleridir.

İç sofalı konutların tümünde, karnıyarık plan şeması kullanılmıştır. İç sofalı konutlar konut büyüklüğü ve oda sayısı bakımından dış sofalı olanlar ile benzerlik göstermektedir. İç sofa kullanımı bu konutlar ile başlamış ve yapım sisteminde de farklı teknikler kullanılmaya başlanmıştır. İç sofalı konut tiplerinde de yol-merdiven-balkon-sofa- oda bağlantısı görülmektedir.

Orta sofalı konutlar ise, oda konumları ve plan tipi açısından en karmaşık olanlarıdır. Kullanım alanı en büyük olan konut türleri orta sofalı konutlardır. Sofa konutun ortasında konumlanmıştır ve odalar sofaya açılmaktadır. Plan şemasında görülen değişiklik sebebiyle en yakın tarihte yapılan konut türlerinin orta sofalı olanlar olduğu anlaşılmaktadır. Orta sofalı plan tipinde de iç sofalı plan tipinde olduğu gibi yol-merdiven-balkon-sofa- oda bağlantısı görülmektedir. (Bkz. Çizelge 5.2.)

Çizelge 5.2. Plan Tipolojisi

Konut girişleri tek kollu ahşap merdivenlerin üst kattaki balkona bağlanmasıyla sağlanmıştır. Balkonlar günümüzdeki teras niteliğinde çok amaçlı açık mekânlar olarak kullanılmaktadır. (Bkz. Şekil 5.5.) Balkonlar ana taşıyıcı duvarlardan uzatılan tomruk konsollarla oluşturulmuştur. Eski konutlara, günümüz ihtiyaçlarını karşılayamaması sebebiyle birçok ilaveler yapılmıştır. Örneğin, bazı konutlarda girişi balkondan olan bağımsız bölümler mevcuttur, ki bu bölümler genel olarak konuta sonradan ilave edilen odalardır.

Şekil 5.5. Konutta Yol-Merdiven-Balkon Bağlantısı

İki katlı olarak planlanan konutların genel olarak zemin katı ambar yada ahır niteliğinde kullanılmakta, üst katında ise esas yaşam alanı bulunmaktadır. Az sayıdaki konutta ise, üst kattaki odalar ile birlikte zemin kattakiler de ambar yerine mutfak yada oda (yaşam mekanı) niteliğinde kullanılmıştır. İki, üç ve dört odalı konut tipleri bulunmaktadır. Oturma ve misafir odaları genel olarak güneye bakarken diğer oda ve mutfak kuzey cephesine bakmaktadır. Misafir odası evin en çok özen gösterilen odasıdır. Bu odalarda pencere, kapı, dolap, oturma platformları daha incelikli uğraşılmış ahşap oymalarla süslenmiştir. Her an gelebilecek misafirler için her zaman temiz tutulan bu odalarda gençlik eğlenceleri ve toplantıları bu odada düzenlenir. Konutlarda ayrı bir yatak odası düzenlenmemiştir, gündüz oturma amaçlı kullanılan odalar gece evin bireyleri için yatak odası ihtiyacını görür.

Eski konutlarda tuvaletler konuttan uzak bir alanda ahşap kulübe olarak düzenlenmiştir. (Bkz. Şekil 5.6.) Ancak günümüz ihtiyaçları doğrultusunda kullanımı kolaylaştırmak amacıyla tuvaletler genel olarak balkon sonuna ilave edilmiştir. (Bkz. Şekil 5.7.) Eski konutlarda banyo da bulunmamaktadır. Yıkanma ihtiyacı *cağ* denilen yatak odalarının bir köşesinde yaklaşık $1m^2$'lik oda döşemesinden yükseltilmiş bir alanda sağlanmaktadır. Bazı konutlarda ise, ahşap bölmelerle ayrılmış banyo amaçlı odacıklar düzenlenmiştir. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda en çok ilave yapılan mekânlardan biri de banyodur. *Cağ* aynı zamanda yıkanma ihtiyacı haricinde mutfaklarda da bulaşık yıkamak amacıyla kullanılmıştır. Konutlara su ulaşımının sağlanmasının ardından konutların ıslak mekânlarında değişiklik ve ilaveler yapılmıştır. Bulaşık yıkama ihtiyacı da hemen hemen bütün konutlarda, cağ yerine günümüz mutfaklarında da kullanıldığı gibi mutfağa sonradan ilave edilen mutfak tezgâhlarındaki evyeler ile giderilmektedir.

Şekil 5.6. Konuttan Uzakta İnşa Edilmiş Eski Tuvalet Örneği

Şekil 5.7. Balkon Sonuna İlave Edilmiş Tuvalet Örneği

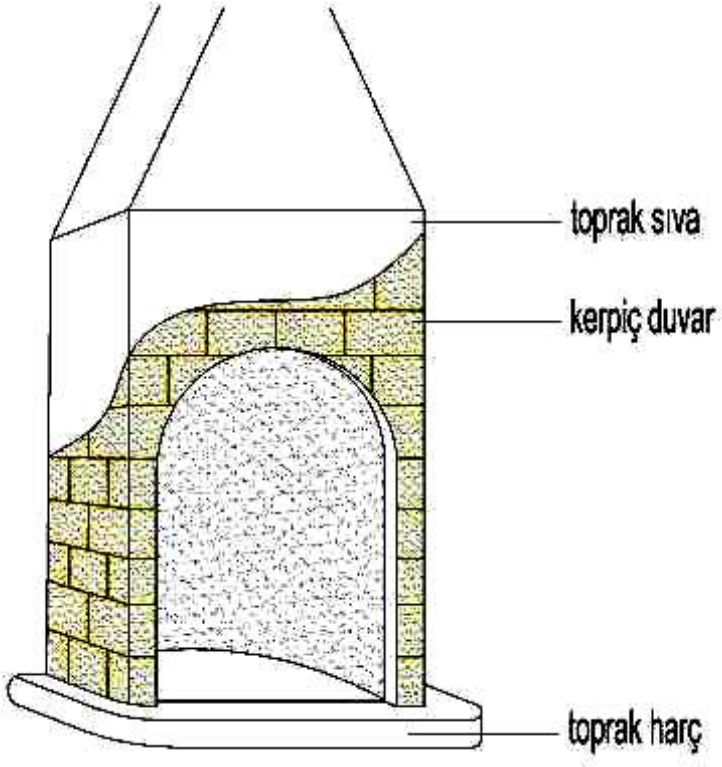
5.3.3. Yapı Elemanları

Bu bölümde gözlemler ve oluşturulan tipolojiler doğrultusunda belirlenen Büyükçamurlu' daki Çerkez konutlarının ortak yapı elemanları çeşitli alt başlıklar halinde tanıtılmıştır.

5.3.3.1. Mutfak ve Ocak

Konutta genel olarak arka cepheye konumlandırılan mutfak, hem yemeğin piştiği hem de oturma odası işlevi gören bir mekândır. Isınmanın ocakla sağlandığı eski dönemlerde, tüm odalarda ocak(*ceug*) kullanılmıştır. Mutfakta yemekler bu ocaklarda pişirilmiş, ancak soba kullanılmaya başlandıktan sonra ocaklar bozulmuş ya da sadece kullanılmadan yerleri bırakılmıştır.

Konutun ısınma ve yemek ihtiyacını karşılayan ocaklar kerpiç tuğladan inşa edilmiştir. Kerpiç tuğlalar, günümüzdeki şöminelerin örülme tekniğiyle zeminden tavana doğru konik olarak örülmüş, çatıda açılan bacalar ile duman dışarıya verilmiştir. Kerpiç tuğladan örülen ocaklar toprak harç ile sıvanmıştır. Konutların sıcaktan etkilenmemesi, ocaktaki ısının herhangi bir tehlikeye sebep vermemesi için amacıyla ocağın tavan ve tabanla bağlantıları toprak harç ile yalıtılmıştır. (Bkz. Şekil 5.8.)

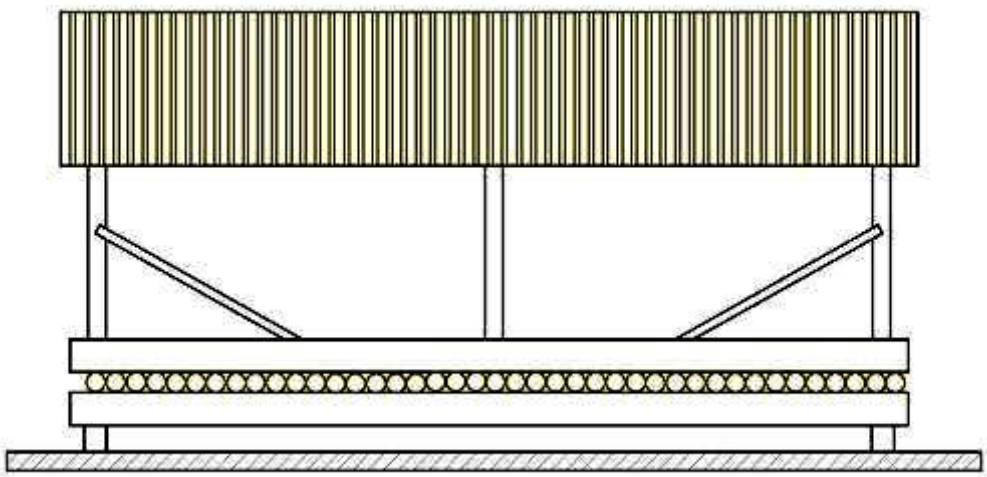
Şekil 5.8. Ocak Örneği

5.3.3.2. Wozeş (Samanlık)

Büyük Çamurlu' da ilk yapıldığı günlerden beri özgünlüğü en iyi şekilde korumayı başaran yapılar, özgün adıyla '***wozeş***' diye nitelendirilen samanlık olarak kullanılan yapılardır. *Wozeş* konutun kendi kullanımı için, her konutun yakın çevresinde, karşısında ya da yan tarafında konumlandırılmıştır. Konutlar zarar görmüş ya da yıkılıp yeniden inşa edilmiş olsa da samanlık ve ahır olarak kullanılan bu yapıların hemen hemen tümü halen ayaktadır. (Bkz. Şekil 5.9., 5.10., 5.11.)

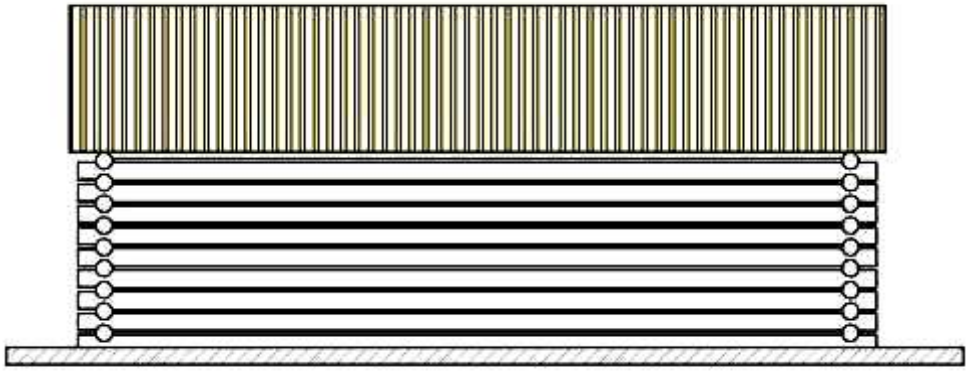
Kat adedi bakımından tek katlı ve iki katlı olmak üzere iki, kullanım açısından ise üç farklı wozeş tipi gözlenmiştir. İki katlı olanların alt katı ot saklamak amacı ile kullanılmış, tek katlı olanlar ise samanlık ya da ot saklamak amacı ile kullanılmıştır.

Geleneksel ağaç evlerde kullanılan yapım tekniği bu yapılarda da kullanılmıştır. İki katlı wozeşlerde ot saklamak amacı ile kullanılan alt kat ağaç tomruklarla ve yığma yöntemle inşa edilmiş, üst katı ise ahşap korkuluklarla çevrilerek samanlık olarak kullanılmıştır. Tek katlı olanların, ot saklama amaçlı kullanılıyor ise ağaç tomruklarla ve yığma yöntemle inşa edildiği, samanlık olarak kullanılanların ise, ahşap döşemenin etrafının korkulukla çevrilerek oluşturulduğu gözlenmiştir. Bu yapıların çatısı ahşap döşemenin dört köşesinden ahşap dikmelerle taşıtılmış ve çatıları ağaç evlerin çatılarında olduğu gibi yarma ahşaptan yapılan ahşap örtüyle kaplanmıştır.

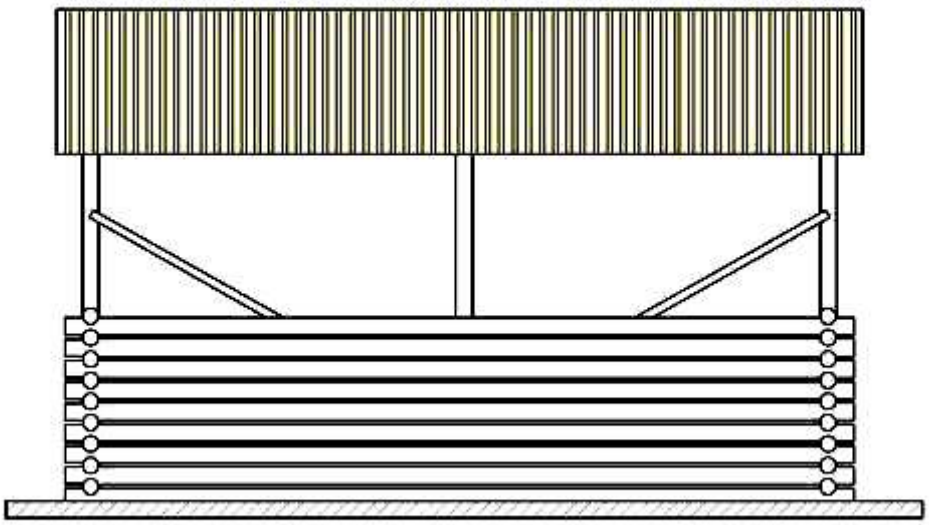

Şekil 5.9. Tek Katlı Wozeş (Samanlık) Örneği 1

Şekil 5.10. Tek Katlı Wozeş (Samanlık) Örneği 2

Şekil 5.11. İki Katlı Wozeş(Samanlık) Örneği 3

5.3.3.3. Merdiven

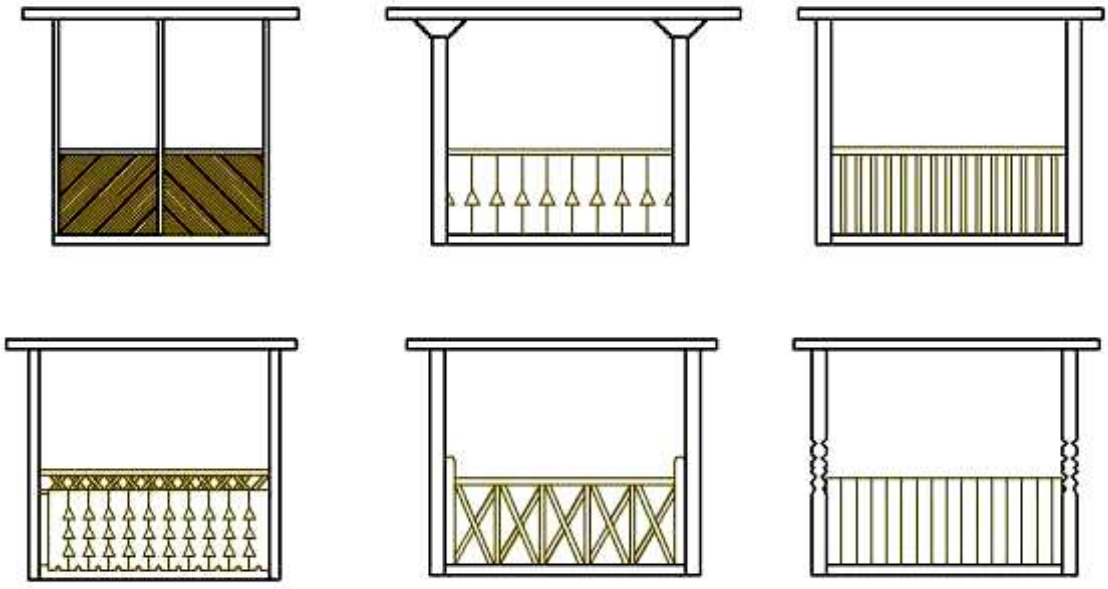
Yol ile balkon bağlantısını kuran ahşap merdivenler çam ağacından yapılmış ve tek kollu olarak düzenlenmiştir. Basamakların yerleştirilmesine göre farklı iki yöntemle yapılmış ahşap merdiven tipi ile konutlara giriş sağlanmaktadır. Rıhtsız olarak yapılan gömme basamaklı merdivenler, paralel yerleştirilen ağaç kirişler arasına açılan kertiklere basamakların yerleşmesiyle yapılmıştır. Diğer bir merdiven türü ise, paralel yerleştirilen ağaç kirişler arasına açılan kertiklere yerleştirilen iki basamak arasına ahşap rıhtın oturtulmasıyla yapılmıştır.(Bkz. Şekil 5.12.)

Şekil 5.12. Merdiven Örnekleri

5.3.3.4. Balkon

Yoldan dolaysız ulaşımı sağlayan tek kollu ahşap merdiven ile konutların balkonuna ulaşılmaktadır. Balkon, iç mekan ile dış mekan bağlantısını sağlayan, sofaya girişin bulunduğu ve aynı zamanda yaz aylarında oturma amaçlı olarak konutun çok işlevli kullanılan mekanlarındandır. Büyükçamurlu evlerinde balkonlar ahşaptan yapılmış, 1. kat döşemesinden uzatılan ahşap konsollara ahşap dilimlerin çakılmasıyla balkon oluşturulmuştur. Balkon köşeleri ve cephede belli aralıklarla çatıyı taşımak amacıyla ardıç ağacından yapılan dikmeler yerleştirilmiştir. Toprağa ayakları basan bu dikmeler, 1.katta ahşap balkonu, devamında ise çatının oturduğu tomrukları taşır. Balkonun etrafı ise korunaklı olması amacıyla yine çam ağacından yapılan korkuluklarla çevrilmiştir. Korkuluklar, bazı evlerde düz ahşap plaklardan, bazılarında ise motifle süslenmiş çıtalardan yapılmıştır. (Bkz. Şekil 5.13.)

Şekil 5.13. Konutlarda Balkon Korkuluk Tipleri

5.3.3.5. Çatı

Konutlarda kırma veya beşik çatı kullanılmış, çatı kaplaması olarak eski özgün evlerde ahşap, daha yeni olan konutlarda ise çinko örtü kullanılmış, balkonun köşelerindeki ardıç dikmelere ve balkonda belli aralıklarla konumlandırılan ahşap iskeletlere bina çatısı taşıtılmıştır.

Ağaç evlerde, beşik çatı kullanılmıştır. Çatı, balkonun olduğu cephede ahşap sütunların, diğer cephelerde ve ara iskelette de ahşap duvarların üzerine oturmaktadır. Konutu yağmur ve kardan daha korunaklı hale getirebilmesi için çatılar dik eğimli ve saçaklı olarak yapılmıştır. Ağaç evlerdeki çatı kaplaması da yine ağaçtan yapılmıştır. Çatı kaplamasında kullanılan ağacın yağmur ve kar ile doğrudan temas halinde kalması sebebi ile dayanıklı olması gerektiği için farklı bir yapım tekniği kullanılmıştır. Yarma tekniği olarak adlandırılan bu teknikle çam ağaçları, ağaç takozlarla boyuna dilimlenmektedir. Bu teknikle elde edilen ağaç dilimleri damarlarını zedelenmeden korumakta ve bu sayede ağacın damarları oluk görevi görerek suyun hızlı bir şekilde toprağa iletilmesini sağlamaktadır. Yarma tekniğiyle elde edilen ağaç dilimleriyle çatı örtüsü kaplanmıştır. Bu teknik oldukça zor bir yöntem olmasına rağmen, çatı bu teknik sayesinde yüzyıllarca bozulmadan işlevini sürdürebildiği için, eski ahşap konutlarda kullanılmıştır. (Bkz. Şekil 5.14.)

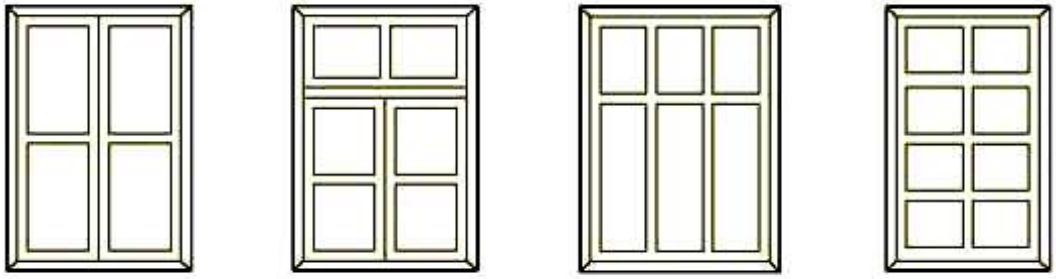
Konutlarda en çok görülen değişiklik ise geleneksel yöntemle yapılan ahşap çatı kaplamasının yerini, günümüzde sık kullanılan çinko çatılara bırakmasıdır. İskelet olarak ahşabın kullanıldığı bu çatılar, beşik ve kırma sistemler halinde uygulanmaktadır.

Şekil 5.14. Yarma Tekniğiyle Yapılmış Çatı Kaplaması

5.3.3.6. Kapı ve Pencere

Büyük Çamurlu Köyü geleneksel konutlarında pencere ve kapı detaylarında sadelik ön plandadır ve malzeme olarak çam ağacı kullanılmıştır. Konutların bütün odalarında pencere boşluğu bırakılarak odaların ışık ve hava alması sağlanmıştır. Ancak, yapım sistemi ve iklim şartlarının sertliği sebebiyle pencere boyutları küçük tutulmuştur. Pencereler oldukça sadedir, herhangi bir süsleme kullanılmamıştır. Pencerelerin iki ya da üç bölmeli olarak ve çift kanadı açılacak şekilde kullanıldığı gözlenmiştir. (Bkz. Şekil 5.15.) Pencerelere genel olarak ahşap kepenk yapılmıştır. Ahır ya da ambar olarak kullanılan zemin katlarda pencere kullanılmamış, hava akımının sürekli olarak sağlanması için cephede küçük boşluklar bırakılmıştır. (Bkz. Şekil 5.16.)

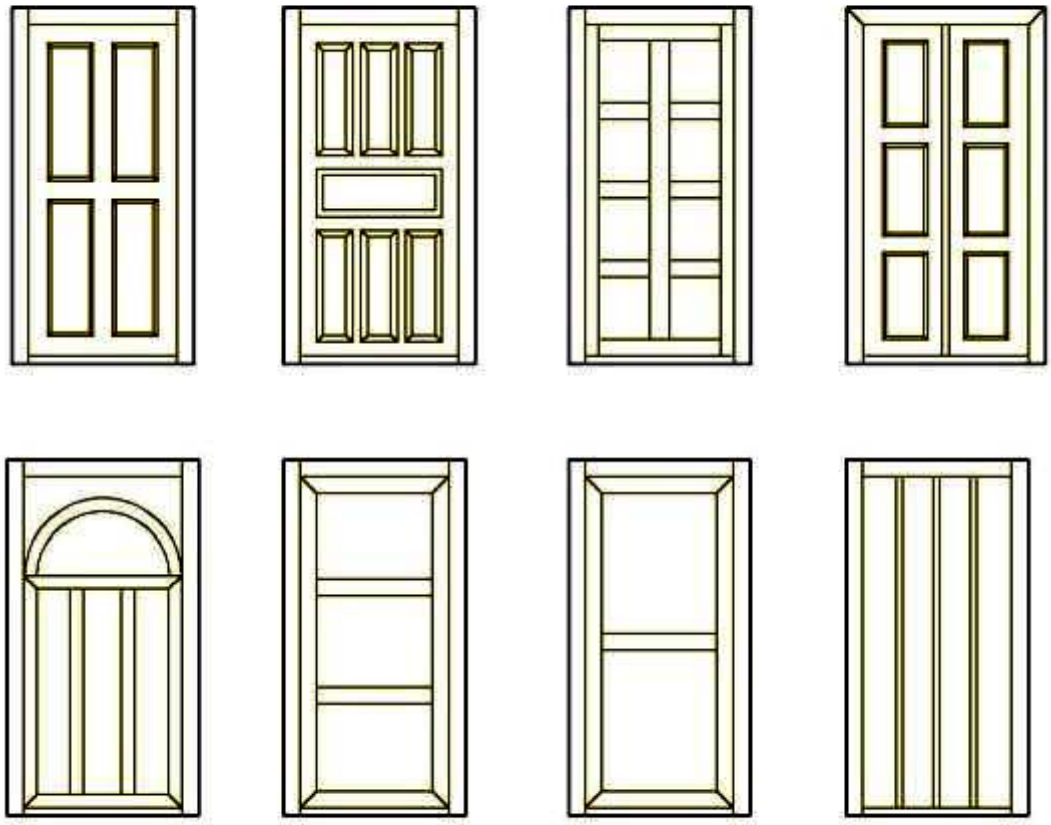

Şekil 5.15. Pencere Tipleri

Şekil 5.16. Ahır ve ya Ambarlarda Bırakılan Hava Boşlukları

Kapılarda ise, pencerelere göre daha fazla detay görülmektedir. Ahşap kapıların üzerine, ahşap çıtalardan farklı desenler oluşturularak kapılar zenginleştirilmiştir. Ahır ve ambar girişlerinde tek kanatlı kapı kullanılmıştır. Konutlarda ise, genel olarak tek kanatlı kapı kullanılmış olmasına rağmen daha yakın zamanda yapılan konutlarda çift kanatlı kapı ile de karşılaşılmaktadır. (Bkz. Şekil 5.17.)

Şekil 5.17. Kapı Tipleri

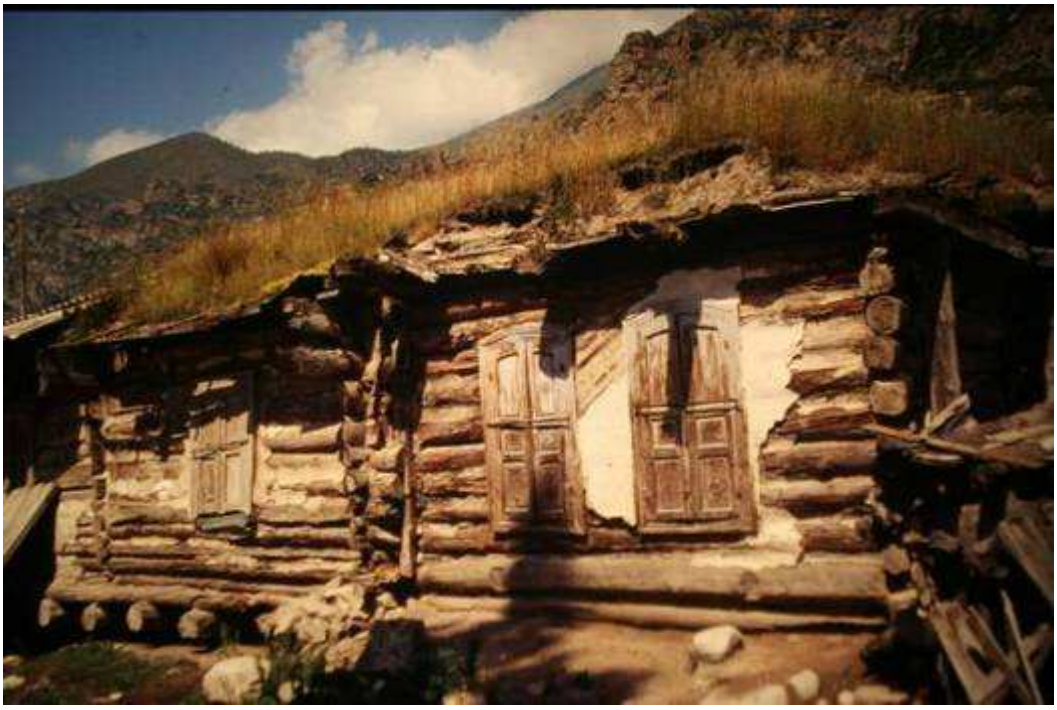
5.3.4. Malzeme ve Yapım Tekniği

Sürgünden sonra, ormanlık bir bölge olması sebebiyle anavatanlarıyla benzerlik gösteren Büyük Çamurlu'ya yerleşen Çerkes halkı, anavatanlarında bulundukları bölgenin coğrafyası, topoğrafik yapısı ve kendi kültürlerinin bir parçası olan ağaç evlerden inşa ederek yeni bir köy oluşturmuşlardır. Bölgenin ormanlık olması sebebiyle ağaç kullanımıyla sıkça karşılaşılmaktadır. Ancak, bu kullanım doğayı zedelemeyecek şekilde ve sadece ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmıştır. (Bkz. Şekil 5.18., Şekil 5.19., Şekil 5.20.)

Büyük Çamurlu Köyü'nde konut yapımında kullanılan ana malzeme ahşaptır. Ahşap, yapı malzemesi, taşıyıcı eleman, yardımcı eleman ve süsleme elemanı olarak kullanılmaktadır. Çatıdan temele kadar konutun her bölgesinde ahşap malzemeye rastlanmaktadır. Bölgede konut yapımında en çok kullanılan ağaçlar ardıç ve çamdır. Çam yörede en çok bulunan ağaç olduğu, ardıç ise dayanıklı bir yapıya sahip olduğu için kullanılmıştır. Ardıç aynı zamanda konutun iskelet sisteminde de kullanılmıştır.

Şekil 5.18. Karaçay'da Yayla Evi(Ufuk Tavkul Arşivi)

Şekil 5.19. Karaçay Hurzuk Köyü'nde Ev(Ufuk Tavkul Arşivi)

Şekil 5.20. Karaçay Duvut Köyü'nde Ev(Ufuk Tavkul Arşivi)

Köye ilk yerleşimden sonra bölgedeki diğer yerleşimlerde ağaç ev yapımının olmaması, ustaların bu tekniği bilmemesi ve zamanla ilgili idarelerce konut yapımı için ormandan ağaç teminine izin verilmemesi gibi birçok sebeple, ahşap haricinde kerpiç ve taş da kullanılarak konutlar inşa edilmiştir. Temeli taş veya ahşap, zemin katı ahşap üstü kerpiç ve taş dolgulu ahşap karkas yapılar olduğu gibi, zemin katı yığma taş üstü kerpiç ve taş dolgulu ahşap karkas yapılar da bulunmaktadır.

5.3.4.1. Temel

Konutun inşa edileceği alanın belirlenmesinden sonra, iri taşların toprağa sağlam bir şekilde zemin kat izdüşümünde oturtulmasıyla temel yapma işi başlamaktadır. Konutun daha sağlam bir temele oturması için taş temel üzerine ahşap çerçeve(serpme) oluşturulmuştur. Oluşturulan bu çerçevede dayanıklı olduğu için ardıç ağacının tomrukları kullanılmış ve bu çerçevenin üzerine konut inşa edilmiştir. (Bkz. Şekil 5.21.) Bazı konutlarda ise taş temel kullanılmamış ardıç tomrukların sertleştirilmiş zemine oturtulmasıyla ahşap karkas sistemli zemin kat inşa edilmeye başlanmıştır. (Bkz.Şekil 5.22.)

Şekil 5.21. Taş Temelle Yapılmış Konut Örneği

Şekil 5.22. Temelsiz, Ahşap Karkas Zemin Kat Örneği

5.3.4.2. Duvar

Temel yapım tekniği konutların tümünde benzer yapı göstermekle birlikte, duvarlarda birbirinden farklı yapım teknikleri kullanılmıştır. Büyük Çamurlu geleneksel konutlarında, tomruk ağaçlardan yapılan duvarlar, kerpiçten yapılan duvarlar ve ahşap hatıllar arasına taş ve çamur dolgu ile yapılan duvarlar olmak üzere üç farklı duvar tekniği kullanılmıştır. (Bkz. Şekil 5.23., 5.24., 5.25.) Bu tekniklerle yapılmış konutlar ısı iletimini dengelemek açısından toprak harçla sıvanmıştır.

Şekil 5.23. Tomruk Yığma Duvar

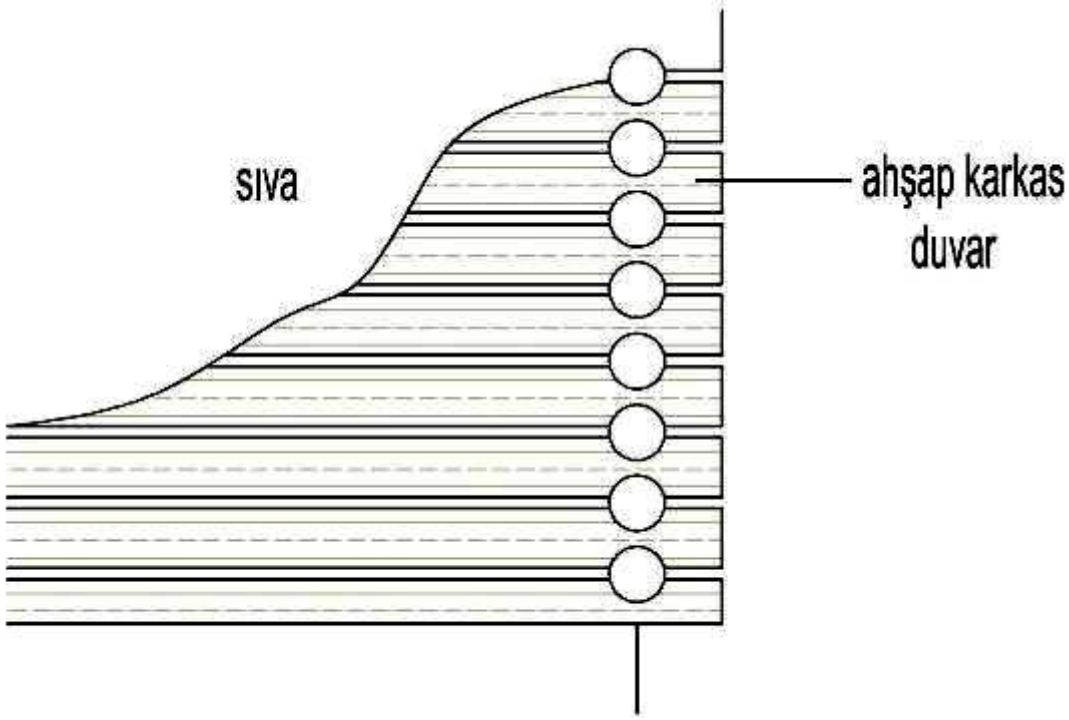
Şekil 5.24. Kerpiç Duvar

Şekil 5.25. Ahşap Hatıl Arası Taş ve Çamur Dolgu Duvar

(1) Tomruk Yığma Duvar

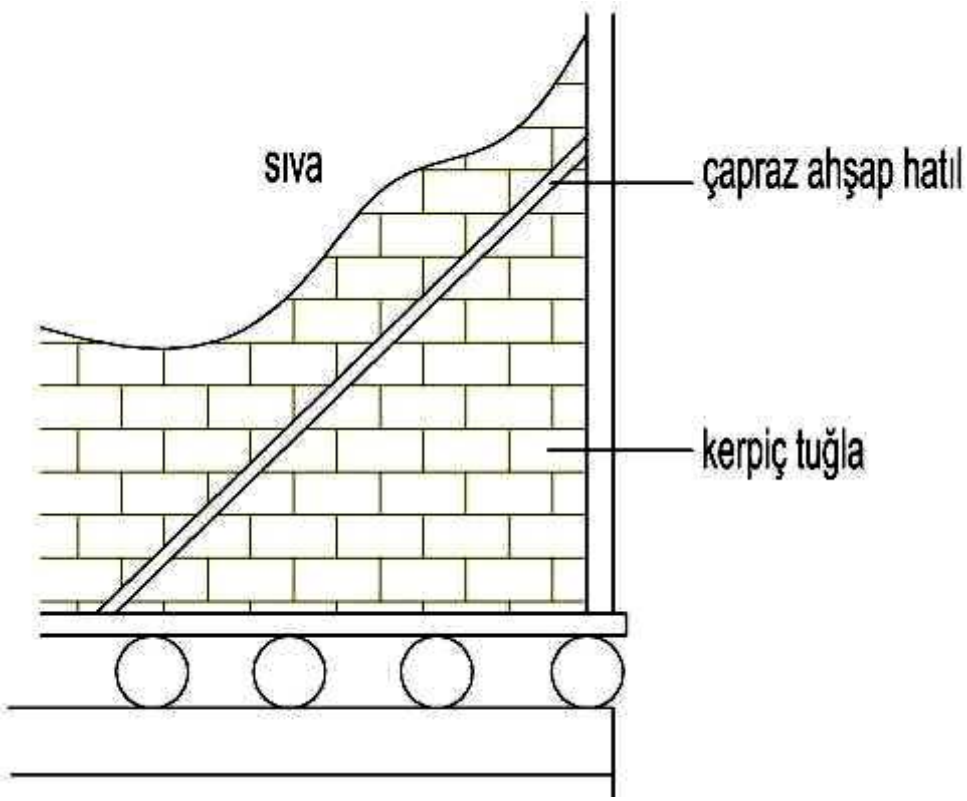
Bu duvar sistemi Büyük Çamurlu' da inşa edilen erken dönem konutlarında kullanılmıştır. Tamamı ahşap olan tomruk evler, sağlamlaştırılan temel üzerine, ağaç kütüklerin uçları birbirine geçecek şekilde üst üste yerleştirilmesiyle yapılmıştır. Dış cephe çerçevesi ve iç duvarları oluşturulan evlerde, kat yüksekliği kadar tomrukların istiflenmesinin ardından, yuvarlak gövdeli tomrukların bu ağaç duvarlar üzerine oturtulmasıyla döşeme oluşturulmuştur. Üst üste yerleştirilen tomrukların arasında kalan açıklıklar çamur sıva harcı ile kapatılmıştır. (Bkz. Şekil 5.26.)

Şekil 5.26. Ahşap Karkas Duvar

(2) Kerpiç Duvar

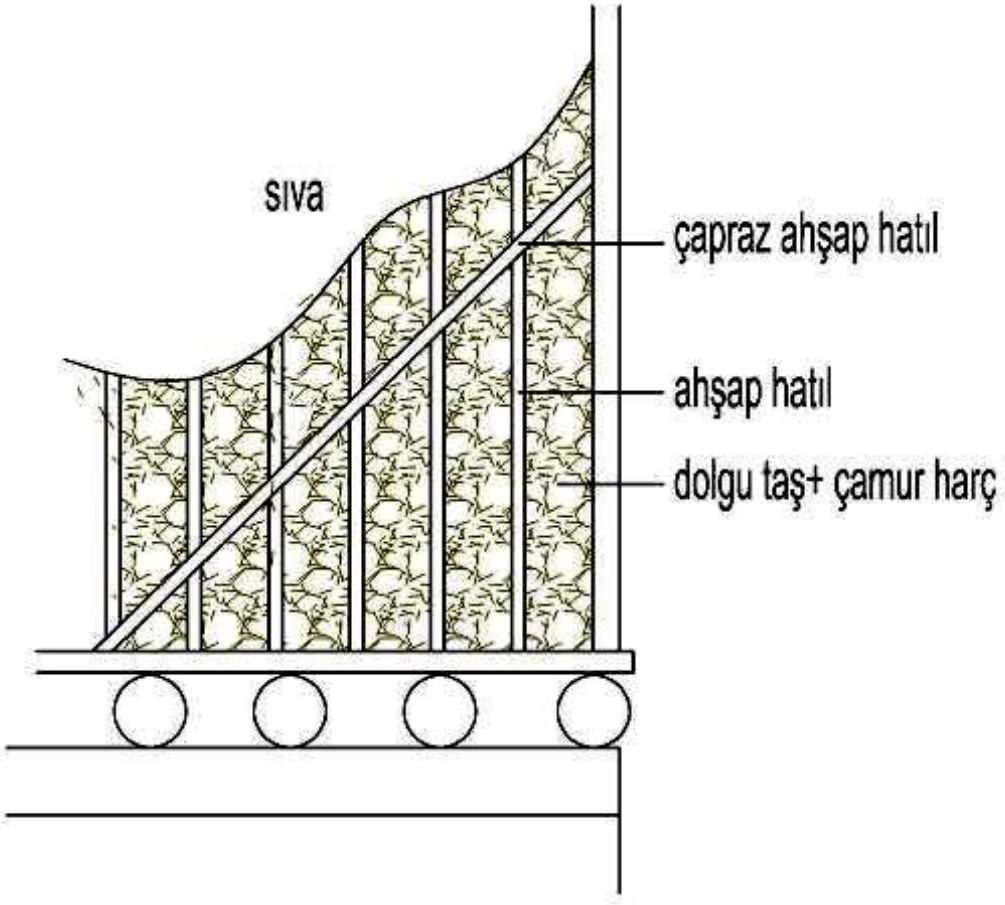
Çamurdan elde edilen harcın, ahşap kalıplarda güneşte kurutulmasıyla yapılan kerpiç, hafif bir malzeme olması sebebiyle konutların üst katında kullanılmıştır. Kat yüksekliğince, ahşap iskeletler belirli aralıklarla yerleştirilmiştir. Yerleştirilen bu ahşap iskeletler arasına, kerpiç tuğla ve çamur harç ile dizilerek duvar örülmüş ve çamur sıva ile kaplanmıştır. Kerpiç duvarlarda köşe bağlantıları önemlidir. Köşe bağlantılarını kuvvetlendirmek ve duvarın daha sağlam olması için, ahşap iskeletlerin orta yüksekliklerinden döşemeye doğru çaprazlama ahşap hatıllar atılmıştır. Pencere ve kapının boşluğu için duvara sonradan çıkarılmak üzere bir kalıp konmuştur. Boşluğa gelen duvar yükünü taşıyabilmesi için pencerenin altına ve üstüne, ayrıca kapı boşluğunun üstüne ahşap hatıllar atılmıştır. (Bkz. Şekil 5.27.)

Şekil 5.27. Kerpiç Duvar

(3) Ahşap Hatıl Arası Taş Dolgu Duvar

Ahşap hatıllar arasına taş ve çamur dolgu ile yapılan duvarlarda, ahşap elemanların arası toplama taş ve çamur harcıyla doldurulmuştur. Dolgu malzemesinin taş olarak kullanılması sebebiyle iskelet aralıkları, tali dikmelerle iyice daraltılmıştır. Taşlar 10–15 cm büyüklüktedir, genellikle köyün hemen civarından temin edilmektedir ve çamur harcı ile iskelet aralıkları iyice doldurulmuştur. Kerpiç duvarlarda da olduğu gibi köşe bağlantılarını kuvvetlendirmek ve duvarın daha sağlam olması için, ahşap iskeletlerin orta yüksekliklerinden döşemeye doğru çaprazlama ahşap hatıllar atılmıştır. Pencere ve kapı boşlukları için hatıl atılmamıştır, pencere ve kapı kasalarının üzerinden duvar örülmüştür.(Bkz.Şekil5.28.)

Şekil 5.28. Ahşap Hatıl Arası Taş Dolgu Duvar

5.3.4.3. Sıva

Konutlar hangi yapım tekniği ile yapılırsa yapılsın, yağmur, kar, rüzgar gibi dış etmenlerden korunmak amacıyla toprak sıvayla sıvanmıştır. Sıvada oluşan kılcal çatlakları önlemek ve dayanıklılığını arttırmak amacı ile toprağa ince saman eklenmektedir. Kerpiç ve taş dolgulu konutlar bu kaba samanlı toprak sıvayla kaplandıktan sonra ise daha düzgün yüzey ve görünüm sağlayan, Büyükçamurlu Köyü yakınlarında bir bölgede bulunan beyaz toprakla yapılan ince yapılı sıva ile kaplanmaktadır. Tomruktan yapılan duvarlara sahip tamamı ağaç olan konutların bazılarında ise saman karışımlı toprak sıva kullanılmadan sadece beyaz topraklı ince sıva kullanılmıştır. Aynı uygulama tekniği konutların iç cephelerinde de görülmektedir. Konutların her sene beyaz toprakla sıvanarak yıllık bakımları yapılmaktadır. (Bkz. Şekil 5.29.)

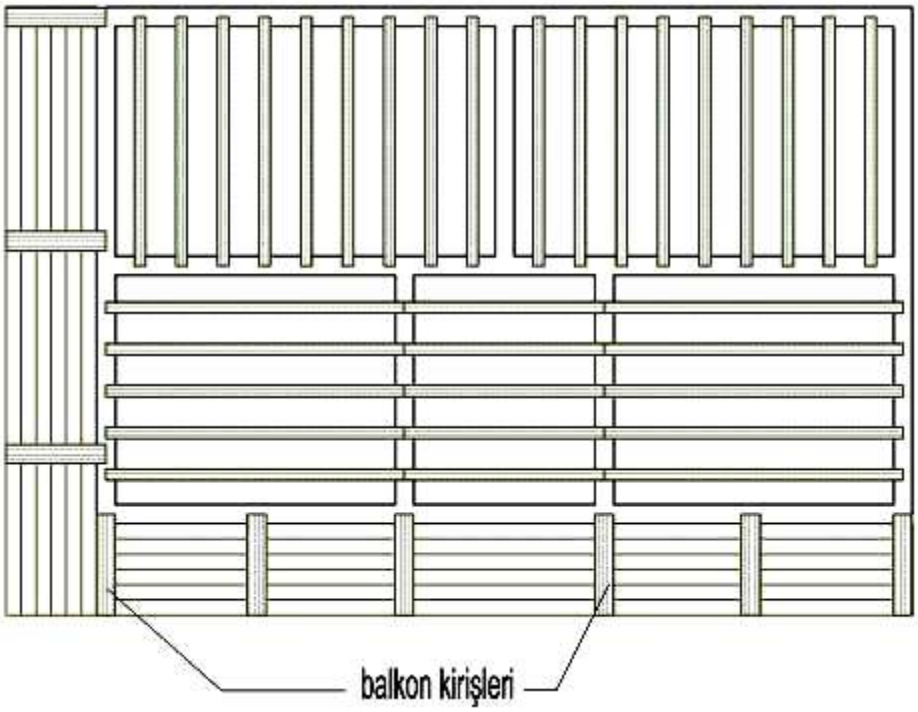

Şekil 5.29. Sıva Katmanları

5.3.4.4. Tavan ve Döşeme

Konutlarda hangi yapım tekniği kullanılırsa kullanılsın, tavan ve taban döşemelerinde aynı teknikle karşılaşılmaktadır. Zemin katı yaşam alanı olarak kullanılan konutlarda yığma taş temel veya ağaç temel üzerine, yuvarlak gövdeli tomrukların oturtulmasıyla zemin kat döşemesi oluşturulmuştur. Zemin katın ambar, ahır yada odunluk olarak kullanıldığı konutlarda ise, döşeme ahşap kullanılarak yapılmamış, zeminde sıkıştırılmış toprak kullanılmıştır. Zemin kat ile yaşam alanının bulunduğu birinci katı ayıran ara kat döşemesi, ahşap tomruklardan oluşan kiriş üzerine ahşap döşeme çakılarak yapılmaktadır. Döşeme kirişlerinde ortalama 25 cm çapında ardıç tomruklar, kirişler üzerine ise çam ağacından yapılan ortalama 2 cm kalınlığında ahşap dilimleri kullanılmıştır. Ahşap döşemelerin, taşıyıcı vasıflarıyla beraber katlar arasında ses ve ısıyı tutma bakımından önemli vazifeleri vardır. (Bkz. Şekil 5.30.)

Konutların tavanındaki bu tomruklar yapıldıkları gibi doğal haliyle bırakılmıştır. Bazı konutlarda da döşemenin alttan muntazam bir şekilde görünmesi için kiriş üzerleri ahşap ile kaplanmıştır.(Bkz. Şekil 5.31., 5.32.)

Şekil 5.30. Ahşap Döşeme örneği

Şekil 5.31. Ahşap Tavan Örneği 1

Şekil 5.32. Ahşap Tavan Örneği 2

6. SONUÇ

6.1. Büyük Çamurlu' daki Çerkez Konutlarının Özellikleri

Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına sürülen Çerkez halkı, deniz ve kara yoluyla Anadolu'ya getirilerek birçok bölgeye yerleştirilmiştir. Osmanlı'da bulundukları bölgeye adaptasyon sağlayamayan gruplar anavatanlarındaki coğrafyaya uygun bölgelere göç etmeye devam etmişlerdir. Bu sebeple de Doğu Akdeniz'e gelen bir kısım Çerkez halkı Kahramanmaraş ilinin Büyük Çamurlu Köyü'nü yerleşme olarak uygun görmüşlerdir.

Büyük Çamurlu' ya yerleşen Çerkez halkı, yerleştikleri bölgenin anavatanlarındaki coğrafyaya da uygun olması sebebiyle kendi geleneksel konut türünü uygulamaya devam etmişlerdir. Ancak köye yerleşimden sonra ilk yapılan konutlar anavatanlarındakinin küçük modelidir. Anavatanlarından sürülen Çerkez halkı, Osmanlı topraklarında kendilerini kalıcı olarak görmemiş ve anavatanlarına kısa bir süre sonra dönme umudu içerisinde olmuşlardır. Bu sebeple de yerleşik düzene uygun nitelikte konutlar inşa etmemişlerdir. Ancak geçen süre içerisinde bulundukları yörede yerleşik düzeni benimsemeleri sebebiyle, bu konutlar kullanım gereksinimlerine cevap veremeyecek duruma gelmiştir. Yeni yapılan konutlar bu ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmaya başlanmış, eski konutlara ise çeşitli ilaveler yapılmıştır.

Köyde ilk yerleşimden sonra bölgedeki diğer yerleşimlerde ağaç ev yapımının olmaması, ustaların bu tekniği bilmemesi ve zamanla ilgili idarelerce konut yapımı için ormandan ağaç teminine izin verilmemesi gibi birçok sebeple, ahşap haricinde kerpiç ve taş da kullanılarak konutlar inşa edilmiştir. Zemin katı ahşap üstü kerpiç ve taş dolgulu ahşap karkas yapılar olduğu gibi, zemin katı yığma taş üstü kerpiç ve taş dolgulu ahşap karkas yapılarda bulunmaktadır.

Büyük Çamurlu Köyü'nde konut yapımında kullanılan ana malzeme ahşaptır. Ahşap yapı malzemesi, taşıyıcı eleman, yardımcı eleman ve süsleme elemanı olarak kullanılmaktadır. Çatıdan temele kadar konutun her bölgesinde ahşap malzemeye rastlanmaktadır. Ahşap konutların yanı sıra kerpiç evler de bu köyde çokça görülmektedir.

Büyük Çamurlu' da arazinin eğimli olması sebebiyle konutlar iki katlıdır. Alt kat, konutun devamı olarak ya da odunluk ve ahır olarak kullanılmaktadır. Konutların tümüne balkondan ulaşılmaktadır. Balkon, hem konuta ulaşım hem de bahar ve yaz dönemlerinde açık alan olarak kullanıldığı için önemlidir. Her konutun karşısında samanlık olarak kullanılan 'wozeş' olarak adlandırılan bir ek bina bulunmaktadır. Üç- dört konut grubunun birlikte kullandığı kerpiçten yapılan ekmek fırınları 'heku' olarak adlandırılmaktadır.

6.2. Çerkez Kültürünün Konut Tasarımına Etkisi

Çerkez konutlarının şekillenmesinde, geleneklerin ve sosyal hayatın etkisi oldukça büyüktür. Kuzey Kafkasya'da tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylü toplulukları olan Çerkez halkı göçten sonra yerleştikleri Osmanlı topraklarında da köy yaşamına dayalı yerleşimler kurmuşlardır. Tarım ve hayvancılık ile geçinmesi sebebiyle halk doğa ile iç içe yaşamıştır. Çerkez halkının toplumsal ilişkilerini ve kültürünü en iyi ifade edebildiği yaşam şeklinin köy yaşamı olmasından dolayı, konutun şekillenmesinde kültür faktörünün yansımaları en iyi köy toplumlarında görülmektedir.

Köy yaşantısında doğa ile iç içe yaşayan Çerkez toplumunda balkon, yarı açık mekân olarak konutlarda önemli bir yer teşkil etmiştir. Hem konuta girişin sağlandığı hem de misafirlerin ilk karşılandığı, hava koşullarının uygun olduğu dönemlerde sıklıkla kullanılan bir mekândır. Mekân kullanımı ailenin toplumdaki yaşam kuralları doğrultusunda şekillenmiştir. Mutfak, hem yemeğin piştiği hem de yaşam alanı olarak konutun en çok kullanılan odasıdır. Eski tarihlerde inşa edilmiş olan özgün Çerkez konutunda odalar daha çok dış sofa (balkon) vasıtasıyla birbiri ile ilişki sağlamıştır. Büyük Çamurlu Köyü'nde incelenen konutlar arasında köyde ilk yapılan özgün nitelikteki ağaç konutların tümü bu plan şemasına sahiptir. Dış sofalı (balkon) plan şemasının kullanımı ile ilgili somut bir sonuca ulaşılamamıştır. Ancak aile yaşamındaki kurallara ve mekan kullanımlarına dayanarak bu plan şemasının kullanımı ile ilgili tespitler yorumlanmaya çalışılmıştır. Misafir odası dış sofa ile bağlanmış, kapısı

kilitlenmeden günün her saati gelebilecek misafirler için açık tutulmuştur. Aile büyükleri ve gelin ayrı odalarda karşılaşmamaya çalışarak ikamet etmişlerdir. Bunun gibi sebepler doğrultusunda odalar hem konutun bir bölümü hem de kendi başına küçük bir konut modeli işlevindedir. Dış sofa (balkon) kullanımının bu tür ailevi ve toplumsal kurallar sebebiyle uygulandığı tahmin edilmektedir

6.3. Büyük Çamurlu'daki Konutların Diğer Çerkez Yerleşimindeki Konutlar İle Ortak Yönleri

Kuzey Kafkasya'da dağlık kesimlerde kesme taş bloklar ve keresteler, vadilerde ise, çubuk, saz, örme dallar ve balçık kullanılmıştır. Ormanlık bölgede bulunan köylerde ise konutlar ahşaptan inşa edilmiştir.

Malzeme seçimi de doğal olarak yerleşilen bölgelerin coğrafi ve iklimsel özelliklerine göre değişmektedir. Dağlık bölgelerdeki konutlarla ovadakiler arasında, konutun genel formunu etkilemeyen, fakat bina yapım şekillerini, kullanılan malzemeyi belirleyen farklılıklar görülmektedir.

Türkiye de Çerkez konutları ile ilgili yapılan çalışmalar neticesinde, Anadolu'da ki Çerkez köylerinde inşa edilmiş özgün Çerkez konutları Kuzey Kafkasya'da olduğu gibi, ormanlık bölgelerde ahşap konutlar, dağlık kesimlerde taş konutlar ve vadilerde çubuk, saz, örme dallar ile balçıkla inşa edilmiş konutlardır. Ahşap konutların son örneklerine Kahramanmaraş civarında, taş konutlara İç Anadolu bölgesinde çubuk,saz ve örme dal tekniğiyle inşa edilmiş konutlara ise Düzce Bölgesinde rastlanmaktadır.

Mersin'in Sadiye Köyü'nde bulunan Çerkez konutları ile yapılan çalışma incelendiğinde Büyük Çamurlu Köyü'ndeki konutlar ile Sadiye Köyü'ndeki konutlar arasında malzeme ve biçim yönünden büyük benzerlik görülmektedir. Bu benzerlik, Büyük Çamurlu Köyü ve Sadiye Köyü halklarının Kafkasya'dan Mersin Limanı'na kadar süren göçleri neticesinde, anavatanlarında yakın coğrafyalarda ikamet etmiş olmaları tahmini ve iki köyün coğrafi yapısının benzerliğinden kaynaklanması ile ilişkilidir.

Düzce yöresinde bulunan Çerkez köyleri ile ilgili yapılan çalışma incelendiğinde ise Büyük Çamurlu Köyü'nde buluna Çerkez konutları ile arasında biçim ve malzeme yönünden benzerlik görülmemektedir. Bu durumu Düzce yöresinde yaşayan Abaza halklarının Kafkasya da farklı bir coğrafyadan gelmesi ve Düzce'de konutların düzlük araziye yerleşmeleri sebebiyle tek katlı ve saz ile örme dallardan inşa edilmiş olması ile ilişkilendirebiliriz.

6.4. Anadolu Konut Kültürü ve Çerkez Konutları

Karadeniz'deki ahşap konutlar, Harran'daki kerpiç konutlar, Urfa' da ki kalın taş duvarlı konutlar, Safranbolu'daki taş, kerpiç ve ahşaptan yapılmış büyük konaklar, Erzurum'un kalın kesme taş duvarlı konutları ve Kula'nın Osmanlı kent dokusuna sahip geleneksel ahşap evleri, Anadolu'daki zengin kültür mirasının mimari doku üzerindeki farklı yansımalarıdır. Farklı kültür anlayışları ve topoğrafik farklılıklar sebebiyle, birbirinden kullanım ve malzeme olarak farklılık gösteren konut türleri ile karşılaşılmaktadır. Anadolu'daki bu farklı konut türlerine ek olarak, Büyük Çamurlu Köyü'ndeki geleneksel ağaç evler, Anadolu'da Çerkez köylerinde rastlanan ancak günümüze çok az sayıda ulaşılabilmiş konut türüdür.

KAYNAKLAR

ADANA KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİ YAYINLARI, 2004/2005. Doğu Akdeniz'deki Kafkasya. Serdar Ofset, Adana, 17

ASLAN,C., 2004/2005. Doğu Akdeniz' deki Çerkesler. Serdar Ofset, Adana, 11

ATLAS DERGİSİ, 2003-Mart, "Çerkesler, Kafkasya'daki Çerkesya, Anadolu'daki Kafkasya", Sayı 120

ERSOY H., Kamacı A., 1992. Çerkes Tarihi. Gül Ofset, İstanbul, 15–17:29:84: 94-97

KAF DER YAYINLARI,1999. Türkiye Çerkeslerinde Sosyo-Kültürel Değişme. Takav Matbaası, Ankara, 78:81:85

MET ÇÜNATIKHO YUSUF İZZET PAŞA, 2002. Kafkas Tarihi. Kalkan Matbaacılık, Ankara,244

NART DERGİSİ, Sayı 36, 86

www.ansiklopedi.turkcebilgi.com

www.circassiancanada.com

www.kafpedia.org

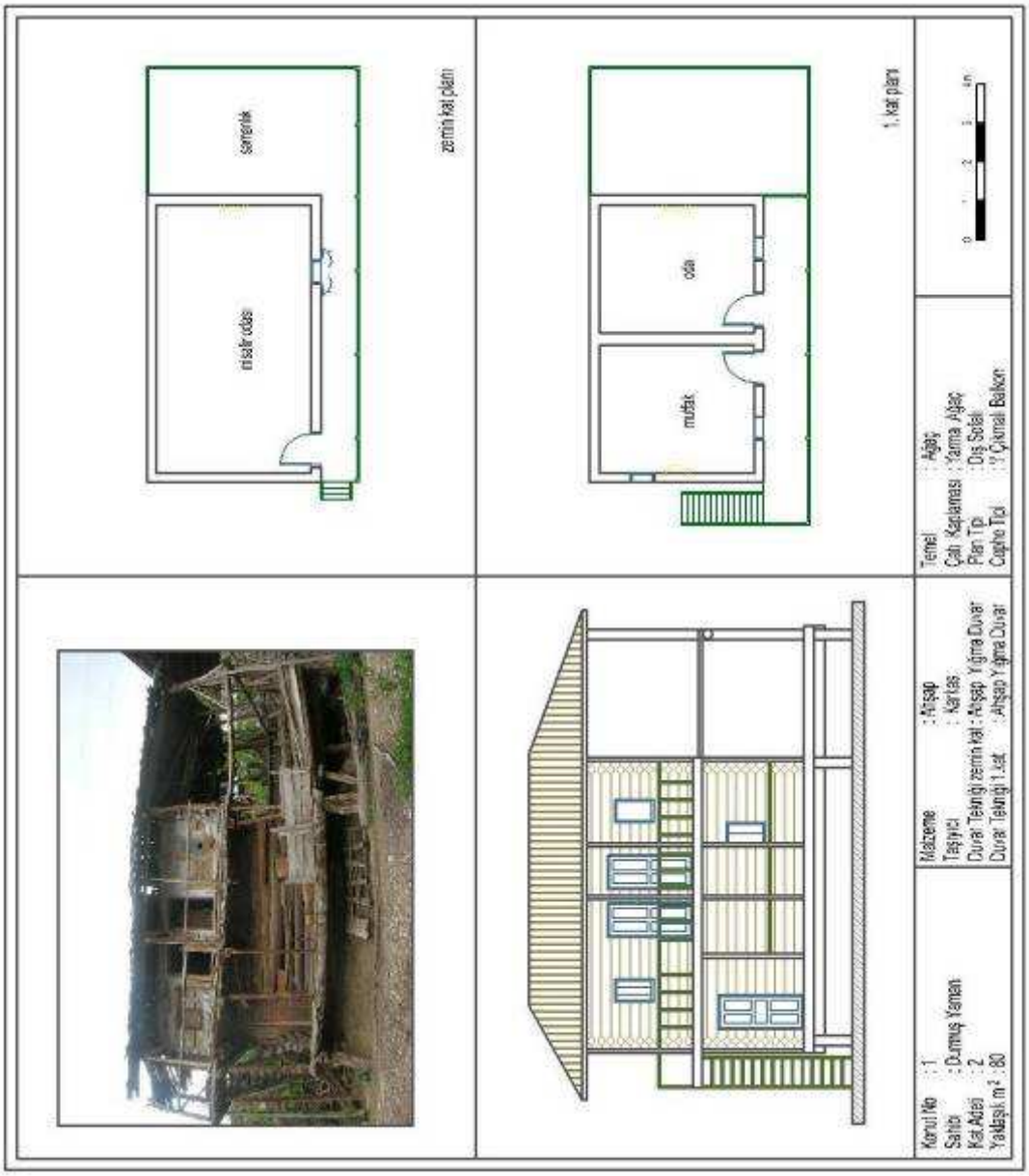
www.wikipedia.org

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Adana'da doğdu. İlk, orta ve lise öğretimini Adana'da tamamladı. 2006 yılında Mersin Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Bir buçuk yıl özel bir mimarlık bürosunda çalıştı.. 2007 yılında Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2007 yılında Seyhan Belediyesi İmar Müdürlüğünde çalışmaya başladı. Halen aynı kurumda çalışmaya devam etmektedir.

EKLER

EK 1. Seçilen 25 Konutun Künyesi

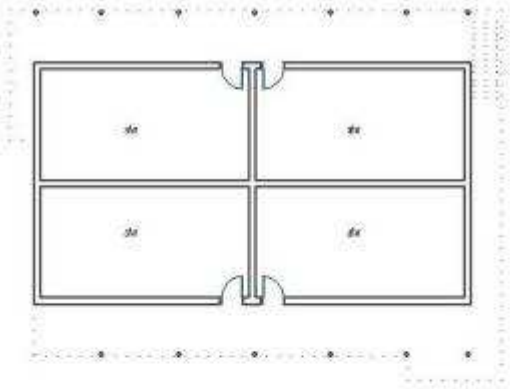

mutfak
odunluk
zemin kat planı
oda
orta
1. kat planı
Konut No : 2
Sahibi : Duran Çekin
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m² : 100
Malzeme : Ahşap
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar
Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar
Temel : Ağaç
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Dış Sofalı
Cephe Tipi : T Çıkmalı Balkon

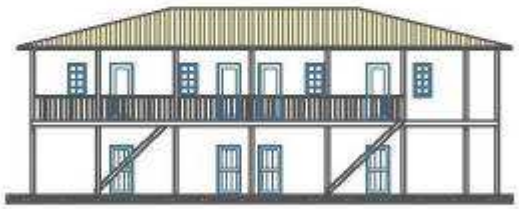
oda
oda
zemin kat planı
mutfak
oda
1. kat plan
Konut No : 3
Sahibi : Mevlüt Aydemir
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m2 : 120
Malzeme : Ahşap, Taş
Taşıyıcı : Kalnas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat. : A. Hatıl Arası Taş Dolgu
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tip : Gömülü Balkonlu

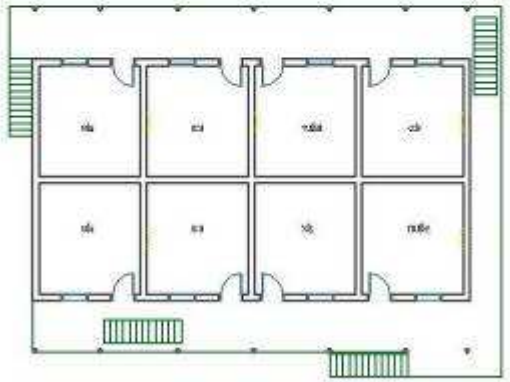
ahır
zemin kat planı
mutfak
oda
wc
1. kat planı
Konut No : 4
Sahibi : Husamed Sezer
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m² : 80
Malzeme : Ahşap, Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği Zemin Kat : Ahşap Yığma Duvar
Duvar Tekniği 1.Kat : A. Hatıl Arası Taş Dolgu
Temel : Ağaç
Çatı Kaplaması : Ahşap
Plan Tipi : Dış Sofalı
Cephe Tipi : 1 Çıkmalı Balkon

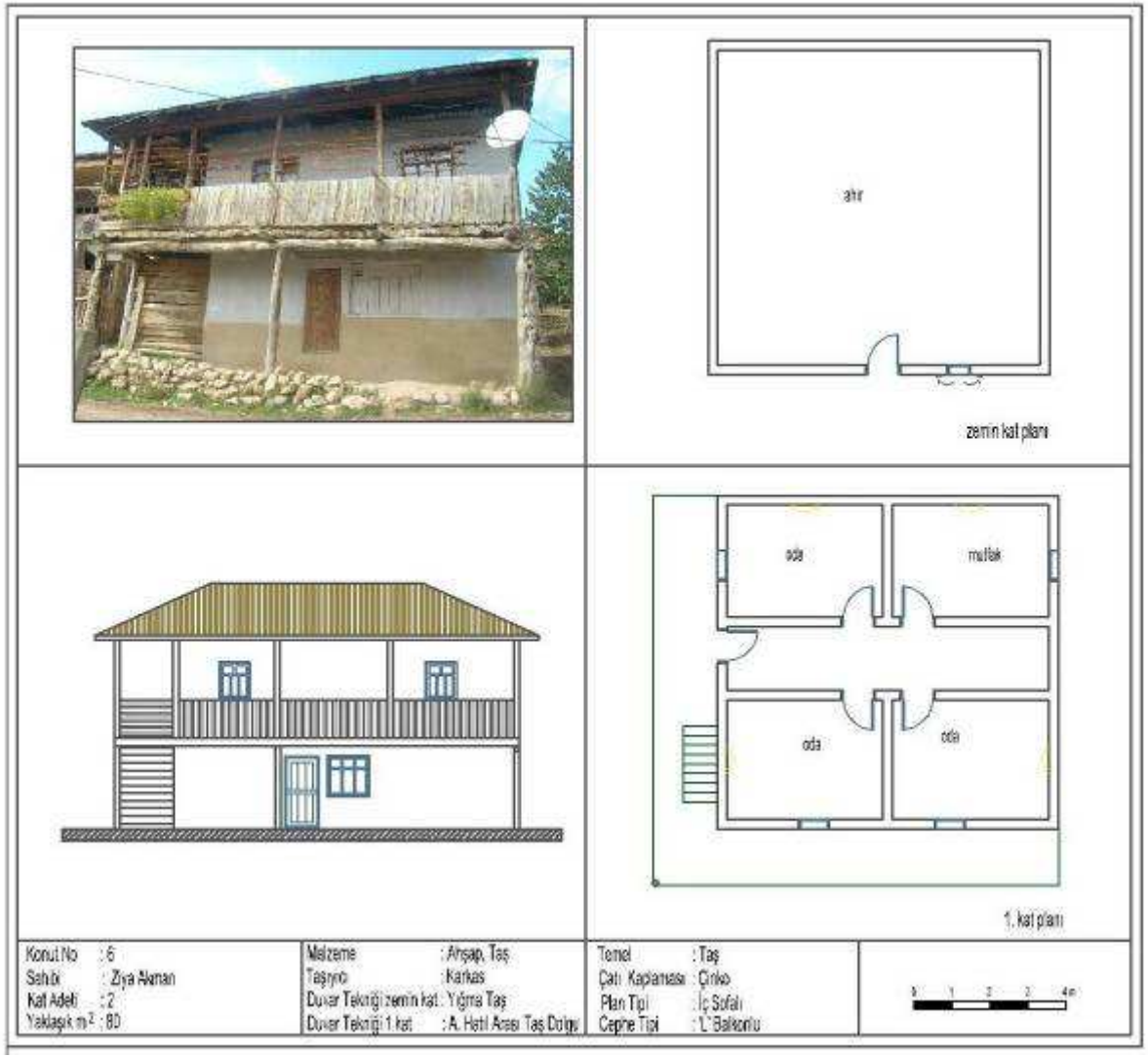
zemin kat planı

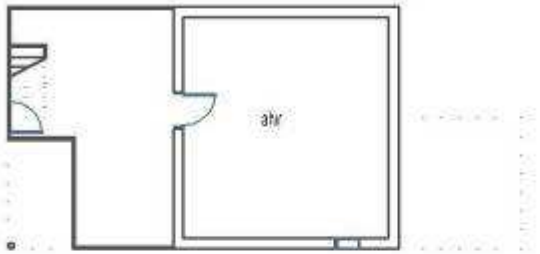

1. kat planı

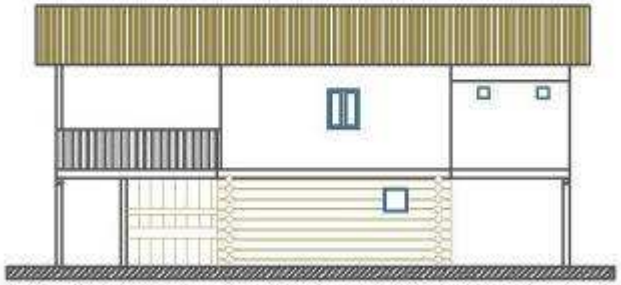
Konut No : 5 Sahibi : Ağlenliz Ailesi Kat Adedi : 2 Yaklaşık m² : 160	Malzeme : Ahşap Taşıyıcı : Karkas Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar	Temel : Ağaç Çatı Kaplaması : Yanma Ağaç Plan Tipi : Dış Sofalı Cephe Tipi : ? Çıkmalı Balkon	0 1 2 3 4m

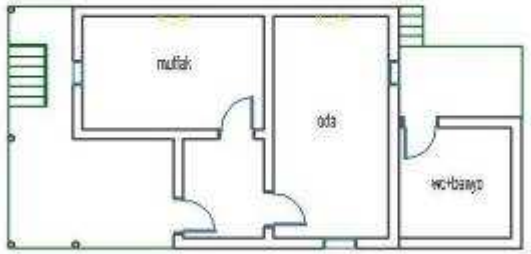

ahır
zemin kat planı
oda
mutfak
oda
oda
1. kat planı
Konut No : 6
Sahibi : Ziya Akman
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m² : 80
Malzeme : Ahşap, Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : A. Hatıl Arası Taş Dolgu
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : İç Sofalı
Cephe Tipi : 'L' Balkonlu
0 1 2 3 4m

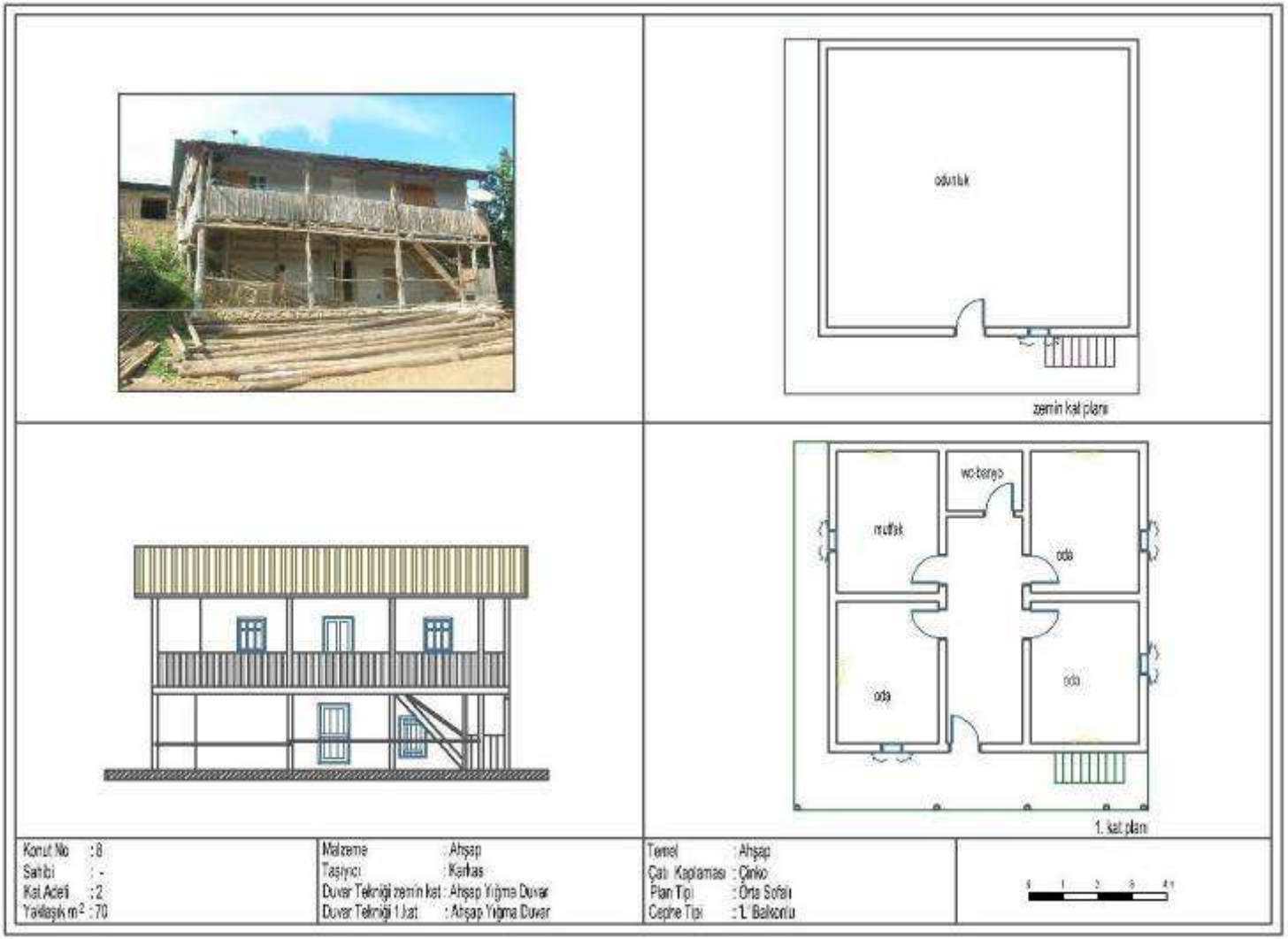
zemin kat planı

1. kat planı

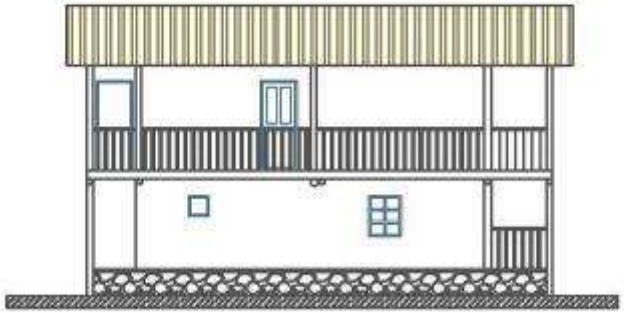
Konut No	: 7	Malzeme	: Ahşap	Temel	: Ağaç		
Sahibi	: Hidayet Yetiş	Taşıyıcı	: Karkas	Çatı Kaplaması	: Çinko		
Kat Adeti	: 2	Duvar Tekniği zemin kat	: Ahşap Yığma Duvar	Plan Tipi	: Orta Sofalı		
Yaklaşık m²	: 55	Duvar Tekniği 1.kat	: Ahşap Yığma Duvar	Cephe Tipi	: 'L' Balkonlu		

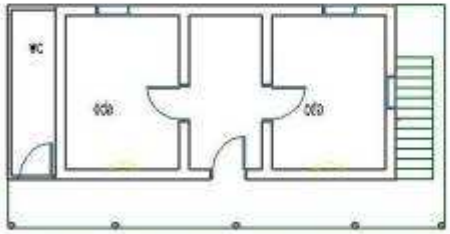

oduntak
zemin kat plani
wc-banyo
mutfak
oda
oda
oda
1. kat plani
Konut No : 8
Sahibi : -
Kat Adeti : 2
Yapilaşik m² : 70
Malzeme : Ahşap
Taşiyici : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yiğma Duvar
Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yiğma Duvar
Temel : Ahşap
Çati Kaplamasi : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : 1. Balkonlu

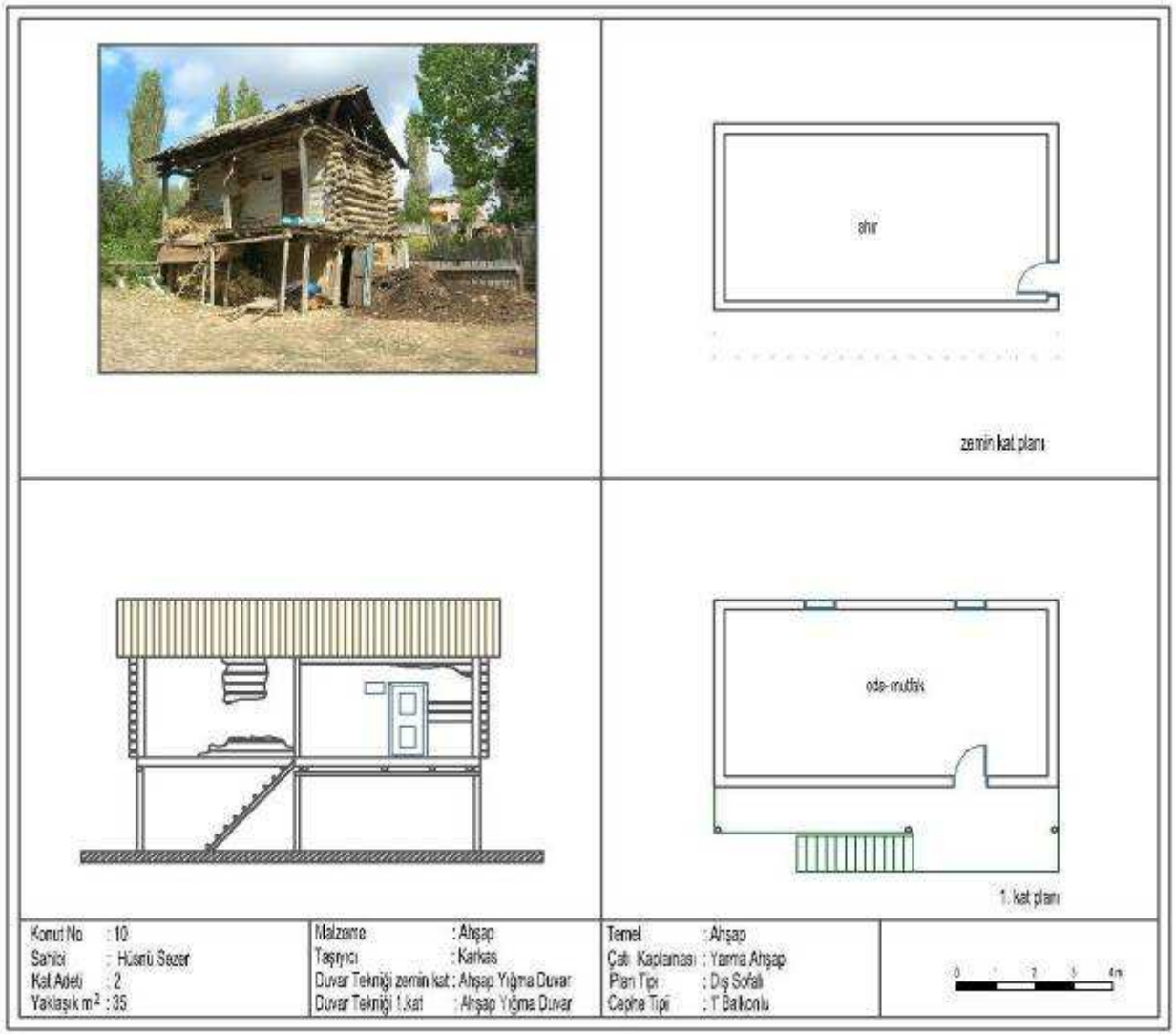
zemin kat planı

1. kat planı

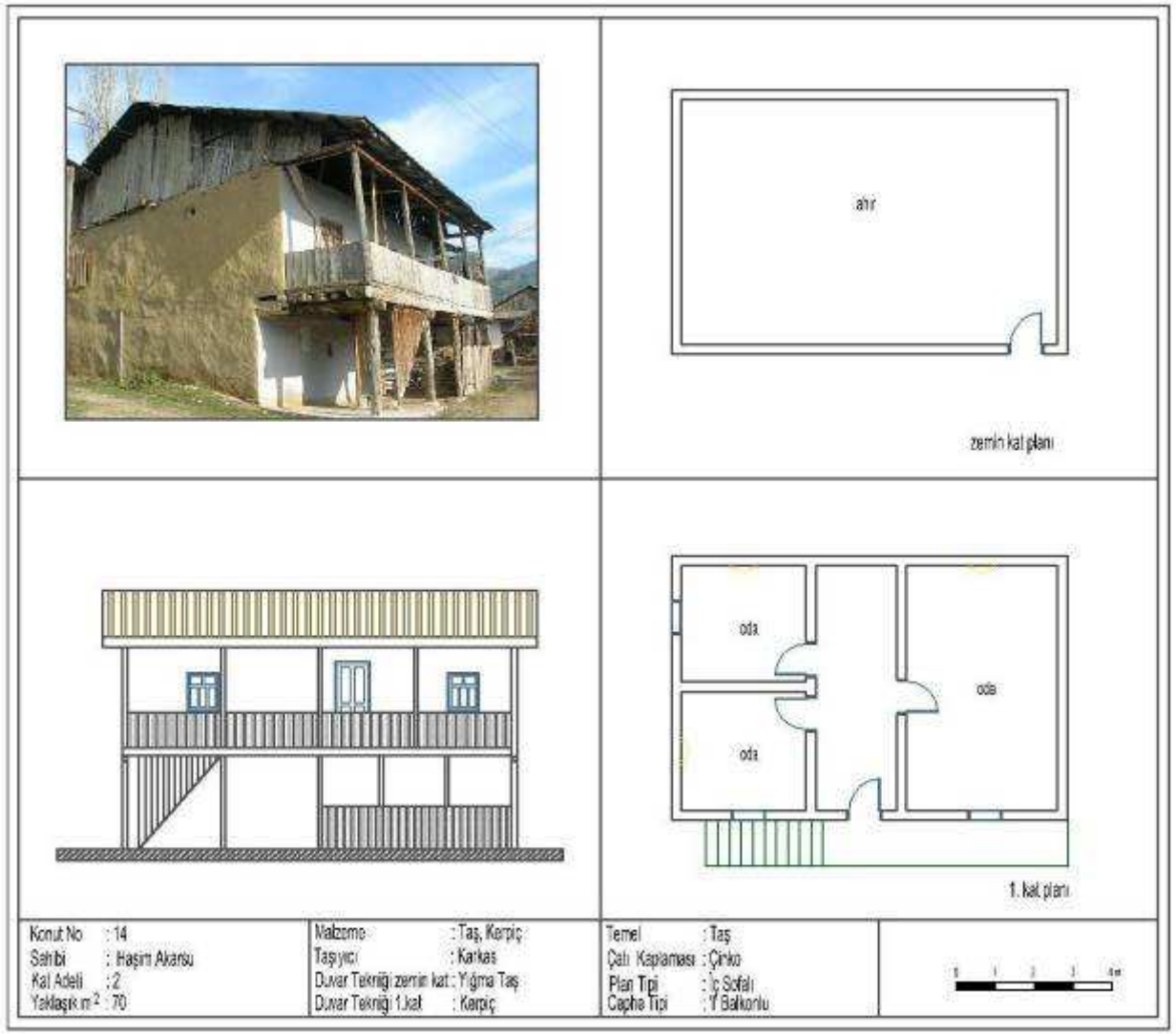
Konut No : 9	Malzeme : Ahşap	Temel : Ahşap	
Sahibi : AlaiddinArslan	Taşıyıcı : Karkas	Çatı Kaplaması : Çinko	
Kat Adedi : 2	Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar	Plan Tipi : İç Sofalı	
Yaklaşık m² : 45	Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar	Cephe Tipi : 'L' Balkonlu	

ahır
zemin kat planı
oda-mutfak
1. kat planı
Konut No : 10
Sahibi : Hüsnü Sezer
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m² : 35
Malzeme : Ahşap
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar
Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar
Temel : Ahşap
Çatı Kaplaması : Yarma Ahşap
Plan Tipi : Dış Sofalı
Cephe Tipi : T Balkonlu
0 1 2 3 4m

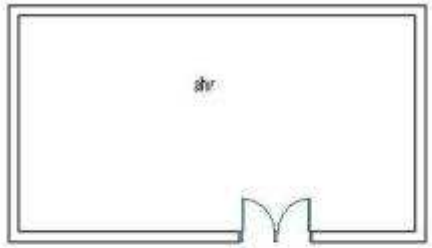
zemin kat planı
ahır
1. kat planı
oda
oda
mutfak
oda
Konut No : 11
Sahibi : Hacı Ali Atalan
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m2 : 60
Malzeme : Ahşap
Tasıyıcı : Kamas
Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar
Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar
Temel : Ahşap
Çatı Kaplaması : Cinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : Bakımsız

zemin kat plani
oda
mutfak
1. kat plani
oda
oda
Konut No : 12
Sahibi : Muzaffer Sevinan
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m2 : 35
Malzeme
Taşıyıcı : Ahşap
Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Yığma Duvar
Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Yığma Duvar
Kaplama : Kerpiç
Temel : Ahşap
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Dış Sofalı
Cephe Tipi : 1+1 Balkonlu

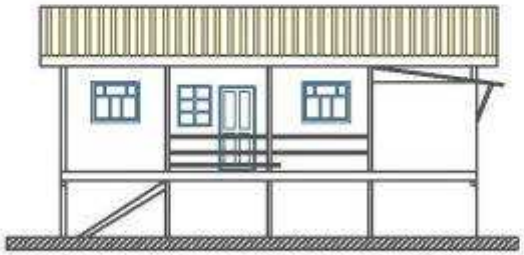
zemin kat planı
odunluk
ahır
1. kat planı
oda
oda
banyo
wc
Konut No : 13
Sahibi : Bekir Mirza Arslan
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m² : 70
Mahalleme : Taş, Kerpiç
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : Kerpiç
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : İç Sofalı
Cephe Tipi : İç Balkonlu

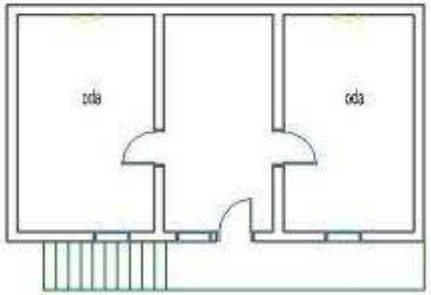

ahır
zemin kat planı
oda
oda
oda
1. kat planı
Konut No : 14
Sahibi : Haşim Akarsu
Kat Adeli : 2
Yaklaşık m² : 70
Malzeme : Taş, Kerpiç
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : Kerpiç
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : İç Sofalı
Cephe Tipi : Y Balkonlu

zemin kat planı

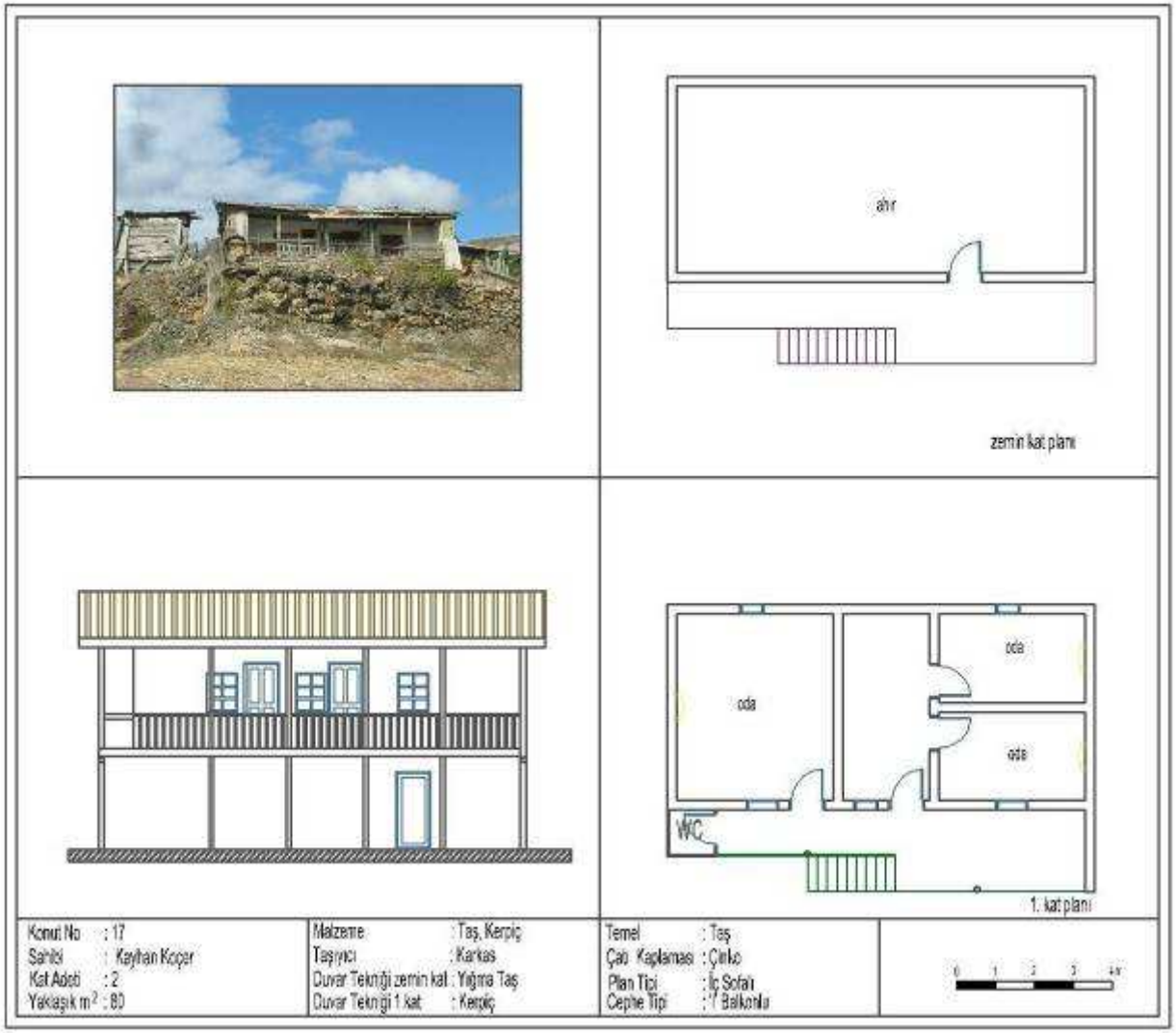

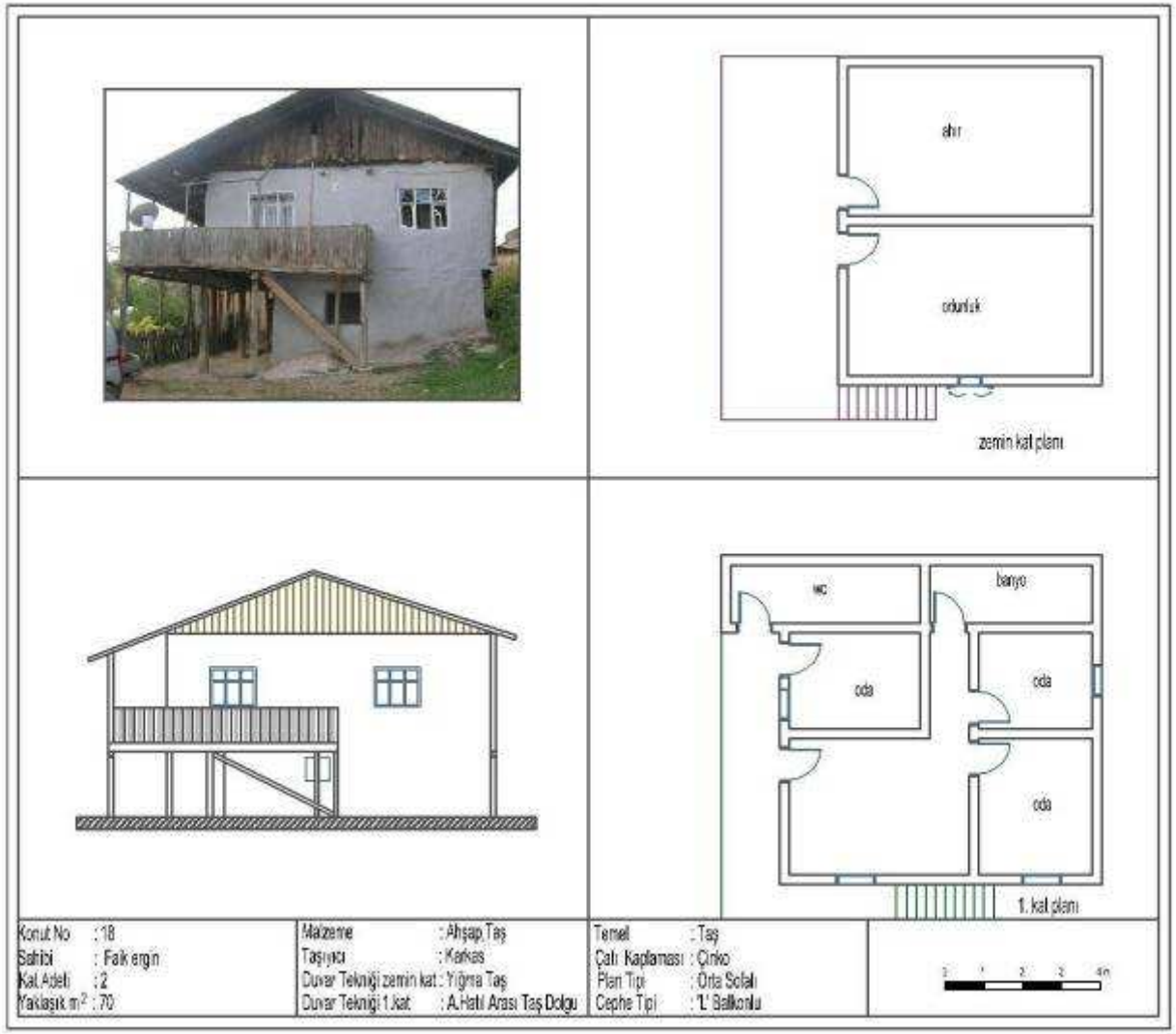

1. kat planı

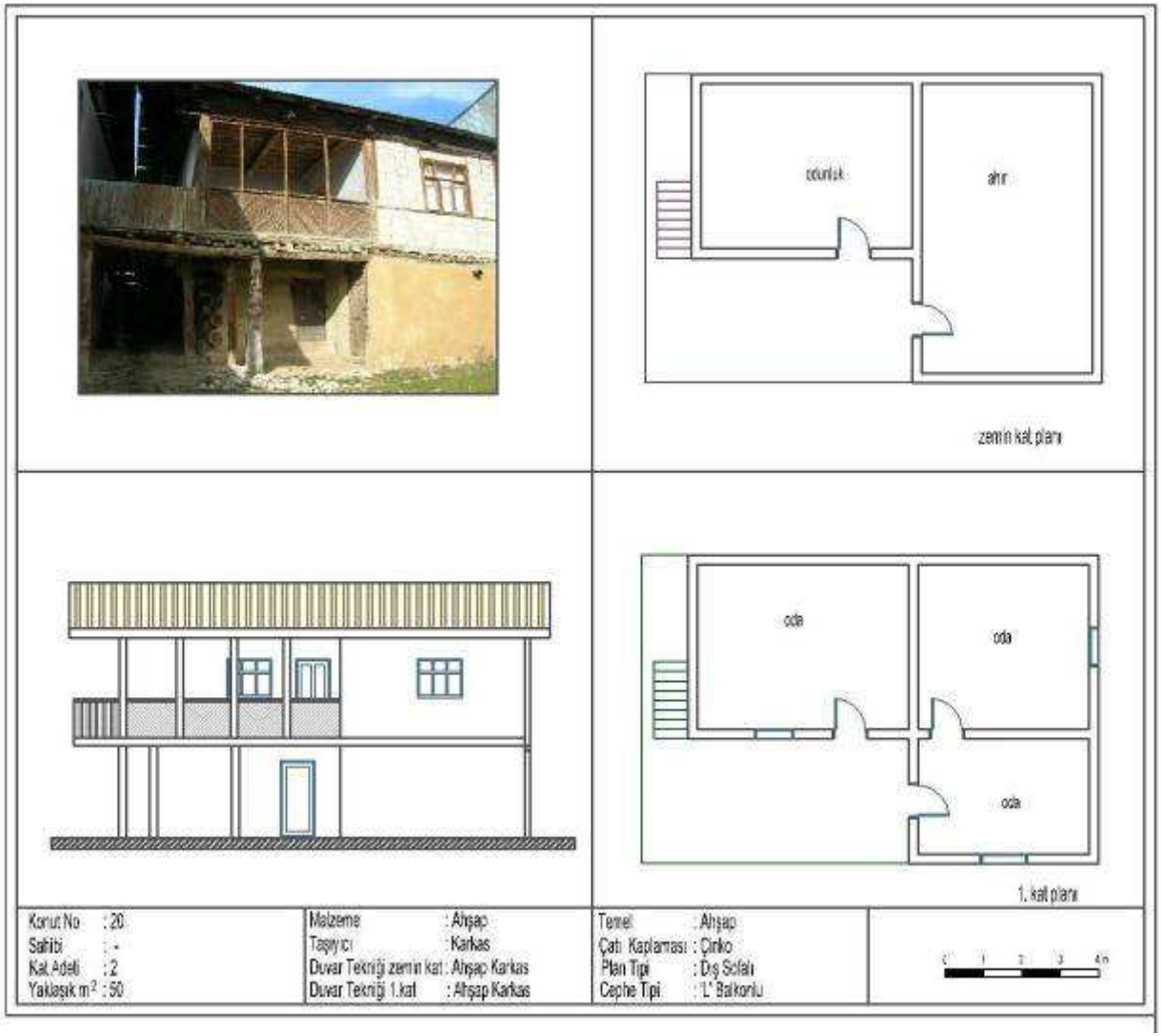
Konut No : 15	Malzeme : Taş, Kerpiç	Temel : Taş	
Sahibi : -	Taşıyıcı : Karkas	Çatı Kaplaması : Çinko	
Kat Adeti : 2	Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş	Plan Tipi : İç Sofalı	
Yaklaşık m² : 60	Duvar Tekniği 1.kat : Kerpiç	Cephe Tipi : 1 Balkonlu	

odunluk
ahır
zemin kat planı
salon
oda
oda
wc
1. kat planı
Konut No : 16
Sahibi : Husnü Sezer
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m² : 80
Malzeme : Taş, Kerpiç
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : Kerpiç
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : 1' Balkonlu
0 1 2 3 4m

ahır
zemin kat planı
oda
oda
oda
WC
1. kat planı
Konut No : 17
Sahibi : Kayhan Koçer
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m² : 80
Malzeme : Taş, Kerpiç
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1 kat : Kerpiç
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : İç Sofalı
Cephe Tipi : 1 Balkonlu

ahır
odunluk
zemin kat planı
wc
banyo
oda
oda
oda
1. kat planı
Konut No : 18
Sahibi : Faik ergin
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m² : 70
Malzeme : Ahşap,Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : A.Hatıl Arası Taş Dolgu
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : 'L' Balkonlu

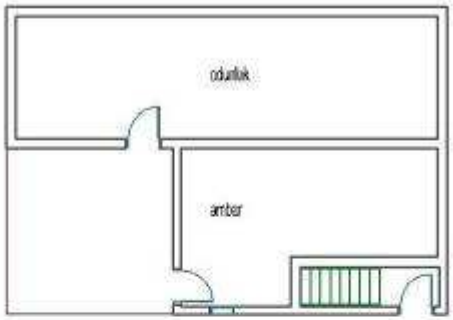

ahır
zemin kat planı
oda
oda
oda
oda
1. kat planı
Konut No : 19
Sahibi : -
Kat Adeti : 2
Yaklaşık m² : 50
Malzeme : Ahşap,Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : A.Hatıl Arası Taş Dolgu
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : 'L' Balkonlu
0 1 2 3 4m

Konut No : 20	Malzeme : Ahşap	Temel : Ahşap
Sahibi : -	Taşıyıcı : Karkas	Çatı Kaplaması : Çinko
Kat Adeti : 2	Duvar Tekniği zemin kat : Ahşap Karkas	Plan Tipi : Dış Sofalı
Yaklaşık m² : 50	Duvar Tekniği 1.kat : Ahşap Karkas	Cephe Tipi : 'L' Balkonlu

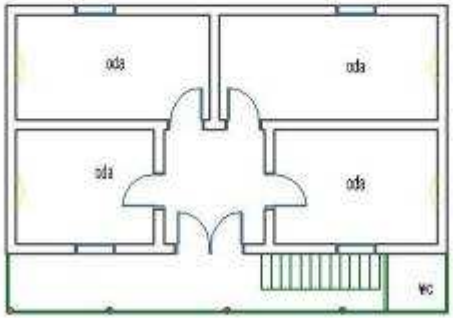
oda
oda
zemin kat planı
oda
oda
wc
1. kat planı
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Ofis Sofeli
Cephe Tipi : 1? Balkonlu
Konut No : 21
Sahibi : Şerif Akarsu
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m2 : 75
Malzeme : Ahşap,Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : A. Hatıl Arası Taş Dolgu

zemin kat planı

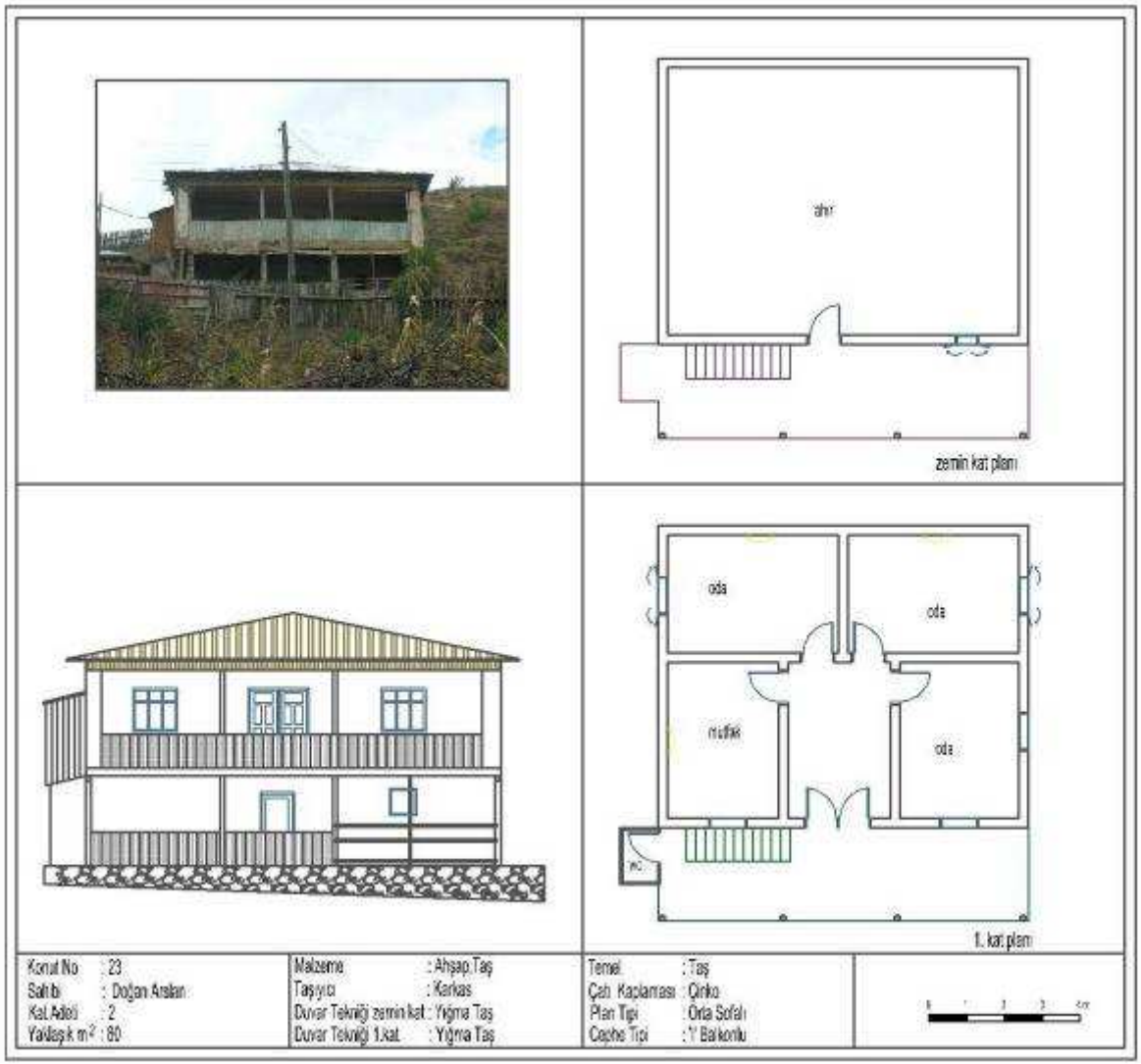

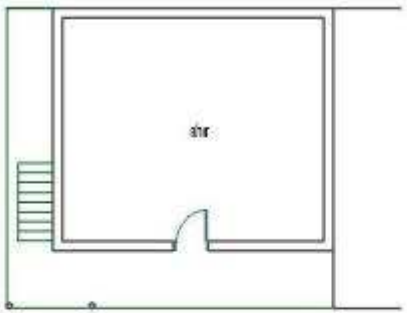
1. kat planı

Konut No	: 22	Malzeme	: Ahşap,Taş	Temel	: Taş
Sahibi	: Necati Akarsu	Taşıyıcı	: Karkas	Çatı Kaplaması	: Çinko
Kat Adeti	: 2	Duvar Tekniği zemin kat	: Yığma Taş, Ahşap Karkas	Plan Tipi	: Orta Sofalı
Yaklaşık m^2	: 70	Duvar Tekniği 1.kat	: A. Hatıl Arası Taş Dolgu	Cephe Tipi	: 1' Balkonlu

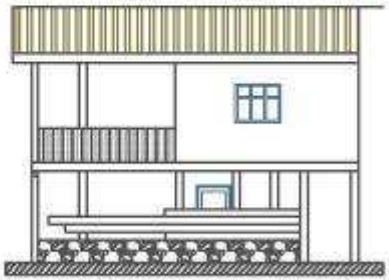
0 1 2 3 4m

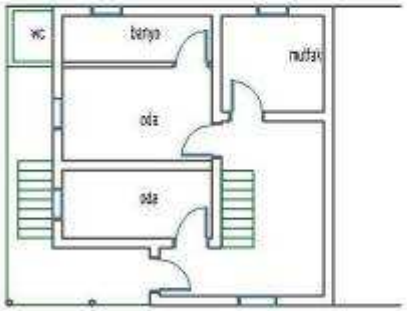

ahır
zemin kat planı
oda
oda
mutfak
oda
wc
1. kat planı
Konut No : 23
Sahibi : Doğan Arslan
Kat Adedi : 2
Yaklaşık m² : 80
Malzeme : Ahşap,Taş
Taşıyıcı : Karkas
Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş
Duvar Tekniği 1.kat : Yığma Taş
Temel : Taş
Çatı Kaplaması : Çinko
Plan Tipi : Orta Sofalı
Cephe Tipi : 1' Balkonlu

zemin kat planı

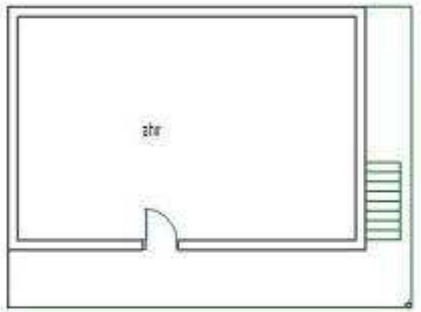

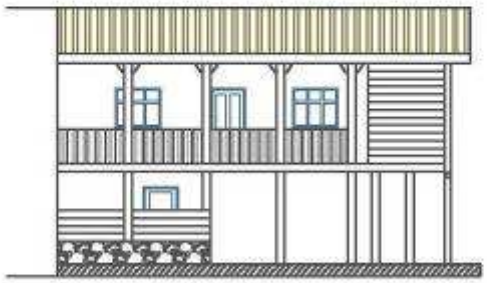
1. kat planı

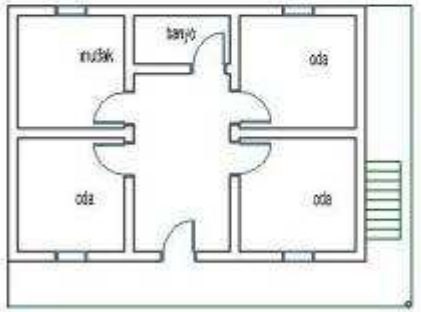
Konut No : 24	Malzeme : Ahşap,Taş	Temel : Taş	
Sahibi : Mevlüd Özdil	Taşıyıcı : Karkas	Çatı Kaplaması : Çinko	
Kat Adeti : 2	Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş	Plan Tipi : Orta Sofalı	
Yaklaşık m² : 80	Duvar Tekniği 1.kat : Yığma Taş	Cephe Tipi : 1' Balkonlu	

zemin kat planı

1. kat plana

Konut No : 25	Malzeme : Ahşap,Taş	Temel : Taş	
Sahibi : Remzi Özdil	Taşıyıcı : Karkas	Çatı Kaplaması : Çinko	
Kat Adedi : 2	Duvar Tekniği zemin kat : Yığma Taş	Plan Tipi : Orta Sofalı	
Yaklaşık m² : 90	Duvar Tekniği 1.kat : Yığma Taş	Cephe Tipi : 'I' Balkonlu	0 1 2 3 4m

Ek 2. Büyükçamurlu Köyü’nden Manzaralar

Ek 3. Merdiven Örnekleri

Ek 4. Korkuluk Örnekleri

Ek 5. Kapı Örnekleri

64A

KAFKAS
Berber
130A

Ek 6. Pencere Örnekleri

Ek 7. Duvar Detayları

